

Tekstboekje
Groep 7 + 8
thema
Bouwen

Inhoudsopgave

Onderzoekend lezen, luisteren en kijken met de Denkbubbels.....	2
Hoe gebruik je dit tekstboekje.....	3
WAK-woordenlijst groep 7 Bouwen.....	5
WAK-woordenlijst groep 8 Bouwen.....	8
Boekensuggesties	11
Uitgewerkte les 1: Informatieve tekst – nieuwsbericht – Het Klokhuis.....	17
Uitgewerkte les 2: Amuserende tekst – prentenboek – Zo wonen we	23
Uitgewerkte les 3: Amuserende tekst – poëzie – straat poëzie over bouwen.....	28
Uitgewerkte les 4: Activerende tekst – Reclamefilmje – Het architectenbureau voor de moderne kabouter	34
Uitgewerkte les 5: Informatieve tekst – stappenplan – de bouwmethode voor de verdiepte ligging.....	40
Informatieve teksten	46
Activerende teksten.....	48
Opiniërende teksten	49
Religieuze teksten	50
Correspondentie en communicatie	51
Amuserende of ontspannende teksten	54
Bijlage 1: Tabel tekstsoorten en werkvormen	56
Bijlage 2: 8 werkvormen per ronde	58
Bijlage 3: Bijzondere huizen van dieren.....	60
Bijlage 4: Format Limerick	63
Bijlage 5: Kaartjes paddenstoelenwoningen	64
Bijlage 6: Tekst horend bij les 5.....	66

Onderzoekend lezen, luisteren en kijken met de Denkbubbels

Dit tekstboekje dat je nu leest, hoort bij het thema Kunst van De Noordwijkse Methode. Je vindt hier 10 verschillende teksten met bijbehorende taal-, lees- en schrijfopdrachten en daarnaast nog extra teksten en werkvormen die je kunt kiezen.

In de opbouw van de opdrachten is uitgegaan van herhaald lezen van teksten, steeds met een ander leesdoel. We onderscheiden hierbij 4 rondes. Aan elke ronde zijn Denkbubbelvragen gekoppeld:

Ronde 1: betekenisronde

Bij de eerste keer lezen, luisteren of kijken gaat het over algemeen begrip (Waar gaat de tekst eigenlijk over?)

Ronde 2: detailronde:

Bij de tweede keer lezen, luisteren of kijken gaat het over de details in de tekst (wat betekent dit woord, hoe liggen de verbanden in de tekst, welke details zijn belangrijk, waar vind ik die precies).

Verbanden leggen binnen de context.

Ronde 3: contextronde

Bij de derde keer lezen gaan de kinderen aan de slag met afgeleid niveau (wat bedoelt de schrijver, wat vind ik daarvan, wat zegt die andere tekst hierover). Er wordt een transfer gemaakt naar andere contexten (verbanden leggen en persoonlijke relevantie).

Ronde 4: Reflectieronde

Bij de 4^e leesronde controleren we of de leesdoelen zijn behaald.

Hoe gebruik je dit tekstboekje

Herhaald lezen

Zoals je hierboven hebt kunnen lezen, zijn de teksten en opdrachten zo opgebouwd, dat je elke tekst meerdere keren kunt lezen. Dit versterkt het leesniveau, de woordenschat en het tekstbegrip.

Start met technisch lezen

We adviseren om een tekst eerst in te zetten ter oefening van het technisch lezen. In het bijbehorende *doeloverzicht taal en lezen* (te vinden op de portal van De Noordwijkse Methode), vind je een overzicht van de technisch leesdoelen die je hieraan kunt koppelen. Als leerkracht kies je zelf welk doel je op dit moment relevant vindt voor jouw groep.

Planning in je weekrooster

Als school of leerkracht kies je zelf hoe vaak je de tekst en de opdrachten in wilt plannen. Voor optimaal leeseffect, adviseren we drie leesmomenten in de week met daaraan gekoppeld een reflectie/evaluatie van de leesdoelen:

1 x 45 minuten:

Introductie van de tekst, technisch lezen en eerste ronde onderzoekend lezen.

2 x 30 minuten:

Ronde 2 en 3 van het onderzoekend lezen. Deze opdrachten kun je gezamenlijk doen of inplannen in de zelfstandige taken van de leerlingen.

1 x 10 minuten:

Ronde 4 van het onderzoekend lezen. In deze ronde evalueer je als leerkracht of de lees- en taaldoelen behaald zijn.

Eventueel kun je ervoor kiezen om de rondes te integreren in de vakatelijs tijdens de middagen. Hierdoor kun je ook delen van je taalonderwijs naar de middag verschuiven en creëer je extra ruimte in je ochtendprogramma.

Woordenschat

Gekoppeld aan het thema en de teksten in dit boekje, vind je woordenschatlijsten. Deze woordenschatlijsten zijn gekoppeld aan de BAK-woordenlijst (Basiswoordenlijst Amsterdamse Kleuters) voor groep 1 en 2 en de WAK-woordenlijst (Woordenlijst Amsterdamse Kinderen) voor groep 3 t/m 8. Deze lijsten zijn in 2007 door het Ministerie van OC&W ontwikkeld als checklist voor het ontwikkelen van een goede woordenschat op de basisschool. De Noordwijkse Methode heeft de woorden uit de BAK-lijst en de WAK-lijst geselecteerd die passen bij het thema. Wij raden aan om tijdens het thema aandacht te besteden aan deze woorden. Veel van de woorden zullen terugkomen in de teksten van onderzoekend lezen, luisteren en kijken.

Boeksuggesties

Naast de teksten in dit boekje die je inzet voor technisch lezen, onderzoekend lezen en taalopdrachten in de verschillende leesrondes, is het belangrijk om te werken aan leesplezier en zelfstandig lezen. Daarom vind je in dit tekstboekje thema gerelateerde boeksuggesties ter stimulering van het zelfstandig lezen in de klas. We adviseren om boeken te lenen bij de bibliotheek of waar nodig aan te schaffen.

Teksten met uitgewerkte lessuggesties voor de leesrondes

In dit tekstboekje zijn 10 uitgewerkte teksten te vinden. Hierbij is bewust gekozen voor diverse tekstsoorten, van nieuwsberichten tot gedichten en alle andere mogelijke tekstsoorten. Onder de tekst staat vermeld welke tekstsoort het is en welke taal-, lees- en woordenschatdoelen in de opdrachten aan bod komen. Vervolgens is per ronde een uitgewerkte werkvorm beschreven. Deze werkvormen sluiten aan bij de taal-en leesdoelen voor de bovenbouw. Het overzicht van deze doelen vind je in het *doelenuverzicht taal en lezen*.

Extra teksten en werkvormsuggesties

Naast de 10 teksten met uitgewerkte lessuggesties, vind je in dit boekje een extra verzameling themagerelateerde teksten die je kunt inzetten in je klas. Deze teksten zijn op tekstsoort geordend. Ook vind je een lijst met werkvormen per ronde. Deze kun je inzetten als alternatief voor de uitgewerkte werkvorm bij de 10 uitgewerkte lessen of als werkvorm bij de extra teksten.

Overzichtstabel met tekstsoorten en werkvormen

In bijlage 1 is een overzicht te vinden van alle tekstsoorten en werkvormen die aan bod komen in dit tekstboekje. Hierdoor wordt het voor de leerkracht inzichtelijk aan welke doelen en tekstsoorten allemaal gewerkt is.

WAK-woordenlijst groep 7 Bouwen

De cementmolen	De constructie
De bebouwing	De tegelzetter
De begane grond	De installateur
De eengezinswoning	De duimstok
De huisvesting	De beitel
De entree	De mechanisatie
De verblijfplaats	De milieuvervuiling
Het appartementencomplex	De lichte industrie
Het gehucht	De zware industrie
Het onderkomen	De aannemer
Historisch	De fundering
De handelsstad – handelssteden	De isolatie
De ader	De loodgieter
De bloedsomloop	De monteur
De ledematen	De nijptang
Het gewricht	De vakman
Het zintuig	Het bouwpakket
Het weefsel	Het bouwproject
Erfelijk	Het eindproduct
Medisch	Het eindresultaten
Uitwendig	Het ijzergaren
Inwendig	Het isolatiemateriaal
De leefomgeving	Het scharnier
Het bouwwerk *	Het zoogdier *
Het grachtenpand *	De vogel *
De woonboot *	Het reptiel *
De kubuswoning *	De amfibie *
Het dijkhuis *	De vis *
De (stolp)boerderij *	Het insect *
De molen *	De spin *

De watertoren *	De opbouw *
Het woonwagenkamp *	De functie *
Het Tiny house *	Het skelet *
De bungalow *	De spier *
De woning *	De pees *
Het landschap *	De zenuw *
Het klimaat *	Bewegen *
Het hooggebergte *	De bionische ledematen *
De woestijn *	Aangeboren *
Het tropisch regenwoud *	Aangeleerd *
De steppe *	De erfelijkheid *
De savanne *	Het gedrag *
De infrastructuur *	Het DNA *
De inrichting *	De cel *
De architectuur*	Het organisme *
De prehistorie *	De eigenschap *
De oudheid *	De stevigheid *
De tempel *	De vorm *
Het aquaduct *	Het materiaal *
De middeleeuwen *	De verbinding *
Het kasteel *	Het bouwberoep *
Het handelsnetwerk *	Het gereedschap *
De Hanzestad *	De dakdekker *
Het bestuur *	De architect *
De stadsrechten *	De steenhouwer *
De Renaissance *	De stukadoor *
De Gouden Eeuw *	De metselaar *
De grachtengordel *	De timmerman *
Het geveltype *	De bekister *
Het buitenhuis *	De betonstorter *
De industriële revolutie *	De ijzervlechter *

De sociale kwestie *	De schilder *
De wereldtentoonstelling *	De behanger *
De wederopbouw *	De wegenbouwer *
Ecologisch wonen *	De bouwplaatsmachinist *
2D *	De troffel *
3D *	De betonschaar *
Het kenmerk *	Het breekijzer *
De plattegrond *	De rolmaat *
De schaal *	Het peillint *
De millimeter (mm) *	De waterpas *
De centimeter (cm) *	De hoekmeter *
De meter (m) *	De verfroller *
Het monument *	Het plamuurmes *
Het wereldwonder *	Het afplakmateriaal *
Het kitpistool *	De waterpomptang *
De steeksleutel *	De schroevendraaier *
De bijl *	De boor *
De kruiwagen *	De hamer *
De lijmkleem*	De zaag *
Het werelderfgoed *	De betonmolen *

*De woorden met een sterretje zijn extra toegevoegd door De Noordwijkse Methode. In de BAK/WAK lijst staan deze bij een andere leeftijdsgroep ingedeeld. Deze keuze is gemaakt omdat de woorden aan bod komen in de ateliers en/of de tekstboekjes bij dit thema.

WAK-woordenlijst groep 8 Bouwen

De infrastructuur	De pees
De wederopbouw	Het kogelgewricht
De bestrating	Het scharniergewricht
De binnenstad	Het tropisch regenwoud
De stedelijke zone	Het oerwoud
De stedeling	De zandwoestijn
De uitbreiding	De leemwoestijn
De vestiging	De halfwoestijn
De werkgelegenheid	Het vlechtwerk
De woningbouwvereniging	Het gemaal
Het district	De technicus – technica – technici
Het stadsdeel	De stompe hoek
Het stadsgezicht	De aanleg
Het zonnepaneel	De beits
Binnenshuis	De klier
Buitenshuis	De slagader
Stedelijk	Het haarvat
Het bouwwerk *	Het zoogdier *
Het grachtenpand *	De vogel *
De woonboot *	Het reptiel *
De kubuswoning *	De amfibie *
Het dijkhuis *	De vis *
De (stolp)boerderij *	Het insect *
De molen *	De spin *
De watertoren *	De opbouw *
Het woonwagenkamp *	De functie *
Het Tiny house *	Het skelet *
De bungalow *	De spier *
De woning *	De zenuw *
Het landschap *	Bewegen *

Het klimaat *	Het gewricht *
Het hooggebergte *	De bionische ledematen *
De steppe *	Aangeboren *
De savanne *	Aangeleerd *
De inrichting *	De erfelijkheid *
De architectuur*	Het gedrag *
De prehistorie *	Het DNA *
De oudheid *	De cel *
De tempel *	Het organisme *
Het aquaduct *	De constructie *
De middeleeuwen *	De eigenschap *
Het kasteel *	De stevigheid *
Het handelsnetwerk *	De vorm *
De Hanzestad *	Het materiaal *
Het bestuur *	De verbinding *
De stadsrechten *	Het bouwberoep *
De Renaissance *	Het gereedschap *
De Gouden Eeuw *	De dakdekker *
De grachtengordel *	De tegelzetter *
Het geveltype *	De architect *
Het buitenhuis *	De steenhouwer *
De industriële revolutie *	De stukadoor *
De sociale kwestie *	De installateur *
De wereldtentoonstelling *	De loodgieter *
Ecologisch wonen *	De metselaar *
2D *	De timmerman *
3D *	De bekister *
Het kenmerk *	De betonstorter *
De plattegrond *	De ijzervlechter *
De schaal *	De schilder *
De millimeter (mm) *	De behanger *

De centimeter (cm) *	De wegebouwer *
De meter (m) *	De bouwplaatsmachinist *
Het monument *	De troffel *
Het werelderfgoed *	De betonschaar *
Het wereldwonder *	Het breekijzer *
De beitel *	De rolmaat *
De bijl *	Het peillint *
De kruiwagen *	De duimstok *
De lijmkleem*	De waterpas *
De boor *	De hoekmeter *
De hamer *	De verfroller *
De zaag *	Het plamuurmes *
De betonmolen *	Het afplakmateriaal *
Het kitpistool *	De waterpomptang *
De steeksleutel *	De schroevendraaier *

*De woorden met een sterretje zijn extra toegevoegd door De Noordwijkse Methode. In de BAK/WAK lijst staan deze bij een andere leeftijdsgroep ingedeeld. Deze keuze is gemaakt omdat de woorden aan bod komen in de ateliers en/of de tekstboekjes bij dit thema.

Boekensuggesties

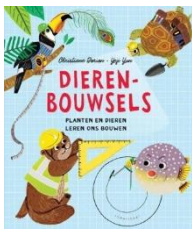
Nodig bij dit thema

Zo wonen we, Jiri Dvorak

De slak heeft zijn huisje op zijn rug en de mens gaat op vakantie met de camper. De mieren wonen in een mierenhoop, en de mens in de stad. Via het groene of rode folieblad zie je hoeveel de woningen van de mens en de dieren op elkaar lijken. Oblong prentenboek met zeefdrukken in groen en rood. Vanaf ca. 8 t/m 10 jaar.

Informatieve boeken

Dierenbouwsels, Christiane Dorion

Wist je dat sommige dierenbouwsels een grote inspiratiebron zijn voor mensen? In dit boek worden zesentwintig dieren voorgesteld die constructies maken waarvan de mens iets heeft geleerd. Met kleurenillustraties. Vanaf ca. 9 t/m 12 jaar.

De huizen die we bouwen, Georgia Amson-Bradshaw

Hoe ziet jouw huis eruit, waar is het van gemaakt en hoe milieuvriendelijk is jouw woning? Lees meer over het bouwen van huizen over de hele wereld en de problemen die erbij komen kijken. Verzin zelf oplossingen voor gestelde problemen en doe de testjes. Met veel foto's en illustraties in kleur. Vanaf ca. 10 t/m 13 jaar.

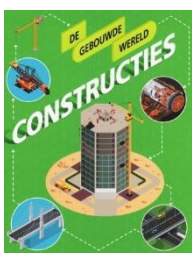
Lijkt mijn huis op een kasteel?, Megan Cooley Peterson

Wist je dat verschillende bouwtechnieken uit de middeleeuwen nog steeds worden gebruikt? Denk aan centrale verwarming en boogbruggen. Met kleurenfoto's en illustraties. Vanaf ca. 10 jaar.

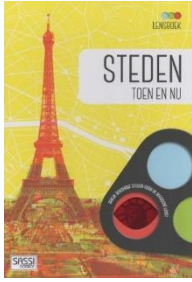
Een boek vol huizen, Pieter van Eenoge & Julie de Graaf

Een duik in de geschiedenis van bijzondere huizen, met weetjes over de bouwkunst, beroemde architecten en kunstenaars, bouwstijlen en -materialen, en meer. Met surrealistische kleurenillustraties. Vanaf ca. 9 jaar.

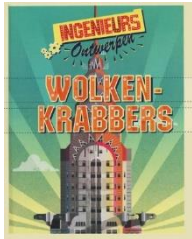
Constructies, Paul Mason

Overzicht van ingewikkelde constructies zoals wolvenkrabbers en metrostations. Met gekleurde illustraties en foto's. Vanaf ca. 9 t/m 11 jaar.

Steden toen en nu, I. Trevisan

Parijs heeft de Eiffeltoren en New York het Vrijheidsbeeld. Ontdek van alles over de beroemde bouwwerken in dertien grote steden. Met kleurenillustraties, waarbij je door de driekleurige lens o.a. ziet hoe het gebouw er vroeger uitzag. Vanaf ca. 9 t/m 12 jaar.

Wolvenkrabbers, Sally Spray

Hoe kun je gebouwen zo hoog bouwen, dat ze blijven staan? Lees over de geschiedenis, het ontwerp en vooral de bouw van elf bekende wolvenkrabbers over de hele wereld. Met kleine kleurenillustraties en -foto's. Vanaf ca. 11 t/m 13 jaar.

Waar dieren wonen, John Woodward

Bezoek diverse habitat's en maak kennis met de dieren die daar leven. Vanaf ca. 9 jaar.

Zomaar een straat door de eeuwen heen, Anne Miljard

Wandel door de tijd en zie hoe het leven in een dorp of straat is veranderd vanaf de prehistorie tot de dag van vandaag. Kijkboek met paginagrote kleurenillustraties met o.a. inkijkjes in huizen, een tijdslijn en een korte tekst. Vanaf ca. 10 jaar.

Zo werken je... botten en spieren, Paul Mason

Als je loopt, danst of fietst moet je je lichaam kunnen bewegen. Lees hoe dit allemaal mogelijk is door je stevige botten en soepele spieren. Met veel kleurenillustraties en -foto's. Vanaf ca. 9 t/m 12 jaar.

Het skelet, Anna Claybourne

Waarom vergaat een skelet niet? Hoe bewegen spieren je lichaam? Uitleg van de werking van het skelet via kleurenillustraties, ook dwarsdoorsnedes, en proefjes. Vanaf ca. 9 t/m 12 jaar.

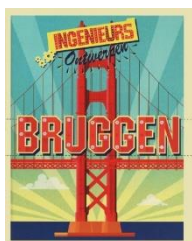
Billie en zijn genen, Stefan Boonen

Heb je blauwe of bruine ogen? Kan je snel rennen? Het komt allemaal door je genen! Door hen houd je van sport of niet, en ook hoe je eruitziet en of je van chocolade houdt. Lees van alles over deze kleine deeltjes, die o.a. in je spug, haren en zweet zitten. Met stripachtige kleurenillustraties. Vanaf ca. 9 t/m 12 jaar.

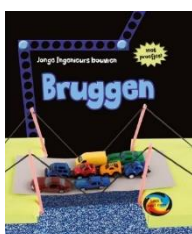
Bijzonder beroerde bouwers, Sean Connolly

Waarom staat de toren van Pisa scheef, zonk de Titanic en liep het meer van Louisiana leeg? Verbaas je over 33 blunders uit de geschiedenis met bouwwerken en voertuigen en ga zelf aan de slag met experimenten. Met veel stripachtige kleurenillustraties in de kleur blauw en enkele zwart-witfoto's. Vanaf ca. 9 t/m 12 jaar.

Bruggen, Sally Spray

Hoe bouw je sterke en veilige bruggen? Lees over de geschiedenis, het ontwerp en vooral de bouw van elf bekende bruggen over de hele wereld. Met kleine kleurenillustraties en -foto's. Vanaf ca. 11 t/m 13 jaar.

Bruggen, Tammy Enz

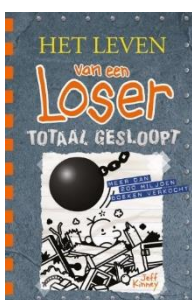
Hoe bouw je een lange brug zonder dat hij instort? Lees van alles over o.a. soorten bruggen, bruggenhoofden en uitzetvoegen. En ontdek zelf hoe het allemaal werkt door de proefjes te doen. Met grote kleurenfoto's. Makkelijk te lezen, vanaf ca. 9 t/m 12 jaar.

De atlas van wereldwonderen, Lucy Letherland & Ben Handicott

Wel eens gehoord van de piramides van Gizeh of de scheve toren van Pisa? Ontdek welke bijzondere gebouwen, natuurwonderen enz. in elk werelddeel te vinden zijn. Grote atlas met landkaarten, een grote kleurenillustratie van elk wonder en zoekopdrachten. Vanaf ca. 9 t/m 12 jaar.

Fictieve boeken

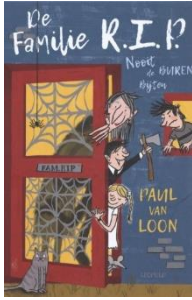
Het leven van een Loser: totaal gesloopt, Jeff Kinney

Omdat hun huis wordt gerenoveerd, bereidt de familie van Bram zich voor om tijdelijk naar een andere buurt te verhuizen. Er gaat echter van alles mis tijdens de renovatie. Kunnen ze wel in de stad blijven wonen? Vanaf ca. 10 jaar.

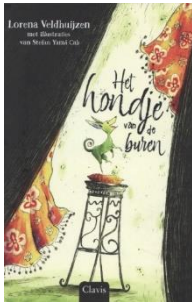
Bouwers!, Jan Willem Blijdorp

Bas en Charlotte gaan samen met hun klas in de zomervakantie een school in Roemenië opknappen. Zullen ze de kinderen daar kunnen helpen? Vanaf ca. 10 jaar.

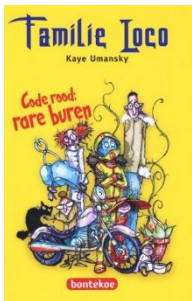
Nooit de buren bijten!, Paul van Loon

De familie Rip is geen gewone familie en buurman Knieper ziet ze het liefst vertrekken. Dat loopt anders dan hij dacht. Vanaf ca. 9 jaar.

Het hondje van de buren, Lorena Veldhuijzen

Als Lodewijk en Reetjol vergeten een cadeau te kopen voor de verjaardag van hun zootje Bob (11), besluiten ze het hondje van de buren te 'lenen'. Bob wil dolgraag een hond, maar deze hond? Het duurt niet lang voor het leven thuis volledig op zijn kop staat! Met zwart-wittekeningen. Vanaf ca. 10 jaar.

Code rood: rare buren, Kaye Umansky

Diederik Baksteen krijgt nieuwe buren. Zijn moeder wil niet dat hij met hen omgaat. Ze zijn namelijk een beetje raar en in alle opzichten anders dan de keurige familie Baksteen. Vanaf ca. 9 jaar.

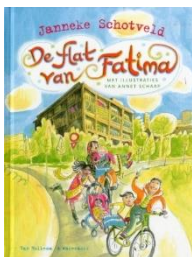
Nieuwe buren in de Molenstraat, Ghislaine Frison

Tanja (14) is verliefd op Leo. Als ze met Yasmin naar een hockeywedstrijd van Leo gaat kijken, vergeet ze dat ze op haar broertjes moet passen. Verhaal in makkelijke woorden en korte zinnen. Vanaf ca. 12 jaar.

Een vreemde ontdekking, E. Noorlander – van der Laan

Niels groeit op in Afrika, maar moet met zijn ouders mee terug verhuizen aan Nederland. Daar moet hij erg wennen. Maar hij doet ook een spannende en vreemde ontdekking... Met zwart-wittekeningen. Vanaf ca. 9 jaar.

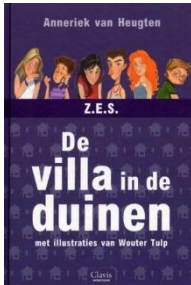
De flat van Fatima, Janneke Schotveld

Nadat haar ouders zijn gescheiden verhuist Karel (11) met haar moeder naar een verwaarloosde flat. Met haar nieuwe vrienden probeert ze buurvrouw Fatima te helpen. Voorlezen vanaf ca. 8 jaar, zelf lezen vanaf ca. 10 jaar.

De flat aan het einde van de wereld, Arndís Þórarinsdóttir & Hulda Sigrún Bjarnadóttir

Björk gaat voor het eerst naar haar oma op een eiland aan het einde van de wereld, waar iedereen in hetzelfde gebouw woont en met elkaar samenwerkt. Als de laatste boot van het seizoen vertrokken is, moet Björk daar een tijdje zien te overleven. Vanaf ca. 10 jaar.

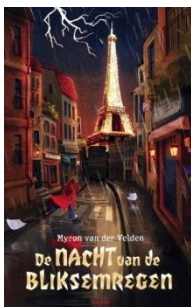
De villa in de duinen, Anneriek van Heugten

In de duinen staat een oude, leegstaande villa. Margot ontdekt dat Doortje, een oud vrouwtje, op de zolder woont. Ze heeft de villa geërfd van de eigenaren. De villa zou echter afgebroken worden. Vanaf ca. 9 jaar.

Help! Herrie in huis, Mirjam Schippers

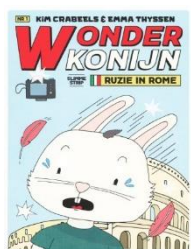
Fleur en Fenna moeten een weg zien te vinden in een druk samengesteld gezin. Vanaf ca. 13 jaar.

De nacht van de bliksemregen, Myron van der Velden

Na de plotselinge dood van haar moeder woont Lana bij haar opa in Parijs. Ze krijgt een geheimzinnige brief. Als ze 's avonds naar de Eiffeltoren gaat, kan ze naar het verleden reizen. Maar dan breekt een storm los en loopt alles anders dan gedacht. Vanaf ca. 10 jaar.

Stripverhalen

Wonder konijn: Ruzie in Rome, Emma Thyssen & Kim Crabeels

Fluffi verveelt zich en voelt zich eenzaam. Zijn baasje zit de hele dag op school. Op een dag weet hij te ontsnappen. Hij vliegt naar het Colosseum in Rome. In deze arena wordt toch al jaren niet meer gevochten? Ballonstrip in kleur met weetjes over konijnen en het Colosseum. Vanaf ca. 9 jaar.

Gedichten

'Nieuwe bureu'

Hoe is het om, soms door oorlog of armoede, naar een ander land te gaan? Over hoe het was, in het geboorteland, en hoe het nu hier is, in Nederland. Zo'n vijftig gedichten van ruim dertig bekende kinderdichters. Met enkele kleurenillustraties. Vanaf ca. 7 t/m 12 jaar.

Uitgewerkte les 1: Informatieve tekst – nieuwsbericht – Het Klokhuis

Het Klokhuis bouwt

Een huis bouwen is zo makkelijk nog niet. Om er achter te komen wat er allemaal bij komt kijken kun je natuurlijk het beste zelf aan de slag gaan. In 2010 werd het KlokhUIS gebouwd!

Met het storten van beton door de kinderen die het KlokhUIS hebben ontworpen is donderdagmiddag de bouw van het bijzondere huis gestart.

Het KlokhUIS gaat er uitzien als een grote roze taart op poten en is het resultaat van een ontwerpwedstrijd van het NPS-kinderprogramma Klokhuis.

In het gebouw komt een educatief centrum voor kinderen. Het thema is duurzaam bouwen en wonen. Het KlokhUIS komt te staan in het Cascadepark in Almere Poort

Na ronde 1, deel 1: En lees het bijbehorende nieuwsbericht via:
<https://cascadepark.nl/locaties/klokhuis/>

Doelen bij de les:

Behandelde tekstsoort	<i>Informatieve tekst</i> Nieuwsbericht
Voortgezet technisch lezen	<i>Algemeen</i> Ik kan teksten vloeiend lezen, zonder dat ik lang hoeft na te denken over de woorden.
Woordenschat	<i>Algemeen</i> Ik begrijp nieuwe woorden De les is onderverdeeld in verschillende filmpjes die allemaal gaan over een ander bouwproces. Er komen dus verschillende woorden uit de WAK-woordenlijsten aan bod in de filmpjes.
Onderzoekend lezen	<i>Algemeen</i> Ik weet wat de tijdsvolgorde is van de gebeurtenissen in een verhaal en herken de woorden die dit aangeven (eerste, laatste, vorige). <i>Leesstrategie 1: Voorspellen</i> Ik voorspel waar de tekst over gaat door te kijken naar de titel, plaatjes en tussenkopjes. <i>Leesstrategie 2: Vragen stellen met De Denkbubbels</i> <i>Onthouden en begrijpen:</i> Hoe denken de kinderen dat het ontworpen Klokhuis eruit ziet? <i>Kritisch denken:</i> Laat de kinderen controleren of ze te maken hebben met nepnieuws, bestaat het Klokhuisgebouw wel echt? En bestaat het nu nog steeds? Wie kan daar bewijs van vinden? (Google maps bijvoorbeeld). Klopt de informatie uit het filmpje nog steeds allemaal? Of zijn er tegenwoordig andere technieken die worden gebruikt tijdens deze fase in het bouwproces? <i>Verbanden leggen:</i> En als de kinderen de schetsen vergelijken met het Klokhuisgebouw, welke aspecten komen dan overeen? Wat zijn de stappen voor het bouwen van een huis? <i>Perspectief nemen:</i> Als ik naast het Klokhuis gebouw zou wonen, hoe zou ik dit dan vinden? Ben ik blij met dit gebouw of juist niet? En waarom?

	<p><i>Waardebepaling:</i> Wat is belangrijk om op te letten tijdens het bouwen van een huis? Wat moet ik niet vergeten? Kunnen de kinderen aantekeningen maken bij een verhaal wat ze hebben gehoord?</p> <p><i>Persoonlijke relevantie:</i> Wat is mijn mening over het ontworpen Klokhuis gebouw?</p> <p><i>Creatief denken:</i> Ontwerp nu zelf een ander gebouw voor Klokhuis</p> <p><i>Leesstrategie 3: Verduidelijken</i> Ik kan een stukje terug- of vooruitlezen (dit gebeurt al door het herhaald lezen). Ik kan informatie opzoeken uit bijvoorbeeld een woordenboek of online zoekmachine. Ik kan informatie ordenen (bijvoorbeeld met signaal woorden) voor een beter begrip van de tekst. Ik geef de tekst betekenis door er een beeld bij te vormen in mijn hoofd.</p> <p><i>Leesstrategie 4: Samenvatten</i> Ik kan aantekeningen maken bij een verhaal en dit overzichtelijk weergeven. Ik kan belangrijke informatie uit een tekst halen. Ik kan van een gelezen tekst onderscheid maken tussen hoofd- en bijzaken.</p>
Mondelinge taalvaardigheid	<p><i>Luisteren</i> Ik kan luisteren naar verhalen of berichten over onderwerpen die wat verder van met af staan (teksten van 15 minuten). Ik kan de juiste informatie halen uit een gesproken instructie. Ik kan hoofdpunten van korte berichten op radio en televisie of internet begrijpen. Ik kan selectief luisteren om de juiste informatie (bijvoorbeeld een adres) te halen uit een bericht.</p> <p><i>Spreken en presenteren</i> Ik kan een verhaal vertellen over iets wat ik gehoord, gezien of gelezen heb of iets wat ik heb meegemaakt. Ik kan een verhaal vertellen over een inhoudelijk onderwerp aan de hand van beeld en tekst. Ik kan een goed voorbereide presentatie geven. Ik kan vragen beantwoorden over een presentatie die ik heb gegeven.</p>

Schrijven	<i>Algemeen</i> Ik kan de spellingsregels toepassen. Ik kan blind typen.
Tekstsoort schrijven	<i>Informatieve tekst</i> Informatieve tekst over een (thema)onderwerp

Sessie 1: betekenisronde

Denkbubbelvraag:

Onthouden en begrijpen: Hoe denken de kinderen dat het ontworpen Klokhuis eruit ziet?

Deel 1: Lees met de kinderen alleen nog maar de kort bijbehorende tekst. Geef de kinderen een paar minuten de tijd om een schets te maken van hoe zij denken dat het Klokhuisgebouw eruit ziet. Laat daarna een afbeelding zien van het Klokhuisgebouw. Klopt het met wat de kinderen hebben getekend? Wat is er anders?

Lees nu pas met de kinderen het nieuwsbericht, deze is te vinden via: <https://cascadepark.nl/locaties/klokhuis/>

Deel 2: Laat de kinderen de volgorde van de gebeurtenissen in de tekst aangeven (LIB). Je begint bijvoorbeeld met: de mensen van Klokhuis wilden een nieuw gebouw, wat deden ze toen?

Sessie 2: detailronde:

Denkbubbelvraag:

Kritisch denken: Laat de kinderen controleren of ze te maken hebben met nepnieuws, bestaat het Klokhuisgebouw wel echt? En bestaat het nu nog steeds? Wie kan daar bewijs van vinden? (Google maps bijvoorbeeld).

Verbanden leggen: En als de kinderen de schetsen vergelijken met het Klokhuisgebouw, welke aspecten komen dan overeen?

Deel 1: Klik de afbeeldingen van de schetsen van de kinderen aan en laat de afbeeldingen groot zien op het bord. Welke details zien de kinderen op de afbeeldingen? En wat hebben de schetsen met elkaar te maken? En als de kinderen de schetsen vergelijken met het Klokhuisgebouw, welke aspecten komen dan overeen?

Deel 2: Laat de kinderen op onderzoek uitgaan en informatie opzoeken over het Klokhuisgebouw. De kinderen gebruiken hiervoor een Chromebook of iPad. Laat de kinderen controleren of ze te maken hebben met nepnieuws, bestaat het Klokhuisgebouw wel echt? En bestaat het nu nog steeds? Wie kan daar bewijs van vinden? (Google maps bijvoorbeeld).

Je kunt hiervoor de volgende vragen op het bord zetten:

- Wat is de oorspronkelijke bron van het bericht?
- Wat is de datum van publicatie?
- Kun je dezelfde informatie terugvinden op 3 andere sites?
- Wat is de bron van de foto? (check met Google Image)
- Is de schrijver een expert over het onderwerp?
- Lijkt het je realistisch? Denk je dat het zou kunnen in het echt? (gebruik je gezond verstand)

Sessie 3: contextronde

Denkbubbelvragen:

Kritisch denken: Klopt de informatie uit het filmpje nog steeds allemaal? Of zijn er tegenwoordig andere technieken die worden gebruikt tijdens deze fase in het bouwproces?

Perspectief nemen: Als ik naast het Klokhuis gebouw zou wonen, hoe zou ik dit dan vinden? Ben ik blij met dit gebouw of juist niet? En waarom?

Verbanden leggen: Wat zijn de stappen voor het bouwen van een huis?

Waardebepaling: Wat is belangrijk om op te letten tijdens het bouwen van een huis? Wat moet ik niet vergeten?

Persoonlijke relevantie: Wat is mijn mening over het ontworpen Klokhuis gebouw?

Creatief denken: Ontwerp nu zelf een ander gebouw voor Klokhuis.

Verdeel de kinderen in 12 groepen (van 2 of 3 kinderen). Zet de volgende begrippen op post-its en vouw ze dubbel:

Ontwerp, bouwrijp, fundering, beton, constructie, muren, dak, glas, stroom, water, afbouw, oplevering.

De groepjes grabbelen een van de woorden en worden expert op dit gebied. Ze bekijken het bijbehorende filmpje en maken tijdens het kijken van het filmpje aantekeningen. De filmpjes zijn te vinden via:

<https://hetklokhuis.nl/dossier/137/het-klokhuis-bouwt/553/het-klokhuis-bouwt>

Laat de kinderen vervolgens een korte presentatie maken over hun onderwerp. De kinderen mogen hiervoor de informatie gebruiken uit het filmpje en ze mogen informatie opzoeken op het internet. Ze geven hierbij antwoord op de volgende vragen.

- Wat betekent (mijn begrip)?
- Welke fase van het bouwproces is dit? Wat moet er voor en na deze fase gedaan worden?
- Waar moet ik op letten tijdens deze fase?
- Wat weet ik door het filmpje (of door het internet) nu wel over (mijn begrip) en eerst niet?

De presentatie moet aan het volgende voldoen:

- Je maakt de presentatie via PowerPoint (of laat ze een muurkrant maken, dan hoeven ze dit niet online te doen, maar kunnen ze wel presenteren).
- De presentatie bestaat uit minimaal 5 slides.
- Je gebruikt afbeeldingen om je presentatie te versterken.
- De presentatie duurt 2 tot 3 minuten.
- Je past de spellingsregels op de juiste manier toe.

Klaaropdracht: Ontwerp nu zelf een ander gebouw voor Klokhuis.

Sessie 4: Reflectieronde: evaluatie van de doelen

Denkbubbelvraag:

Waardebepaling: Kunnen de kinderen aantekeningen maken bij een verhaal wat ze hebben gehoord?

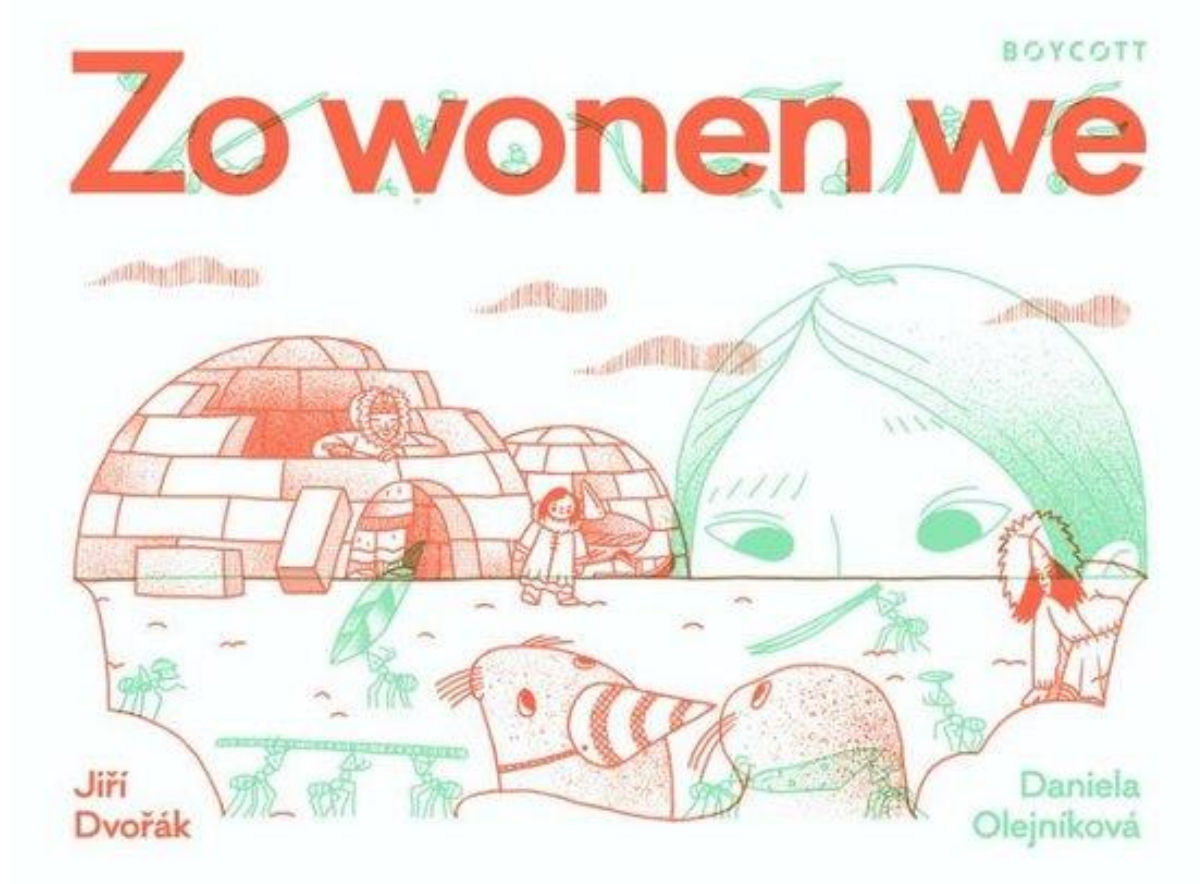
Laat de kinderen vervolgens heel kort presenteren wat ze hebben gevonden over het onderwerp. Als er niet veel tijd is kun je er ook voor kiezen om ieder groepje een dia uit hun presentatie uit te laten leggen, wat hebben de kinderen geleerd over dit onderwerp?

De kinderen schrijven de twaalf onderwerpen onder elkaar op en schrijven daarbij tijdens de mini-presentaties van de andere groepjes steeds een zin op over het onderwerp.

1. Ontwerp
2. Bouwrijp
3. Fundering
4. Beton
5. Constructie
6. Muren
7. Dak
8. Glas
9. Stroom
10. Water
11. Afbouw
12. Oplevering.

Uitgewerkte les 2: Amuserende tekst – prentenboek – Zo wonen we

Voor deze les is het boek 'Zo wonen we', door Jiri Dvorak en Daniela Olejnikova, nodig.

Doelen bij de les:

Behandelde tekstsoort	<i>Amuserende tekst</i> Informatief prentenboek naar keuze
Voortgezet technisch lezen	<i>Algemeen</i> Ik kan teksten vloeiend lezen, zonder dat ik lang hoef na te denken over de woorden. Ik kan groepen woorden die bij elkaar horen herkennen en op de goede manier voorlezen.
Woordenschat	<i>Algemeen</i> Ik begrijp nieuwe woorden. Deze woorden kunnen worden gecombineerd met het boek: Het tropisch regenwoud, het oerwoud, de zandwoestijn, de leemwoestijn, de halfwoestijn, het hooggebergte, de woestijn, de steppe, de savanne, het landschap, het klimaat, de woning, de spin, het insect, de vis, de amfibie, de reptiel, de vogel, het zoogdier, de verblijfplaats.
Onderzoekend lezen	<i>Leesstrategie 2: Vragen stellen met De Denkbubbels</i> <i>Onthouden en begrijpen:</i> Welke huizen van mensen komen voor in het boek en welke huizen van dieren komen voor in het boek? <i>Kritisch denken:</i> Klopt alle informatie die in het boek staat over de huizen van dieren en mensen? Hoe kunnen we hierachter komen? Woont dit dier <u>altijd</u> in dit huis? Of heeft dit dier ook wel eens een ander soort huis gebouwd/ in een ander soort huis gewoond? <i>Verbanden leggen:</i> Op welke manier lijken onze huizen op dieren? Wat zijn de verschillen en overeenkomsten tussen de huizen van mensen en die van dieren? Wat zijn de overeenkomsten tussen het huis van het dier en mijn zelfontworpen dier? <i>Perspectief nemen:</i> Als ik dit dier zou zijn, zou ik het zelfontworpen huis dan veel vinden lijken op mijn eigen huis? Waarom wel/niet?

	<p><i>Waardebepaling:</i> Voor welke mensen is het belangrijk om soms goed te kijken naar hoe dieren hun huizen bouwen en hier inspiratie uit te halen? (architecten bijvoorbeeld) Kunnen de kinderen de belangrijke informatie uit een tekst halen? <i>Persoonlijke relevantie:</i> Heb ik wel eens een bijzonder dierenhuis gezien? Welke was dat? <i>Creatief denken:</i> Ontwerp nu zelf een huis voor de mens die lijkt op een huis van een dier.</p> <p><i>Leesstrategie 3: Verduidelijken</i> Ik kan een stukje terug- of vooruitlezen (dit gebeurt al door het herhaald lezen). Ik kan informatie opzoeken uit bijvoorbeeld een woordenboek of online zoekmachine. Ik geef de tekst betekenis door er een beeld bij te vormen in mijn hoofd.</p> <p><i>Leesstrategie 4: Samenvatten</i> Ik kan aantekeningen maken bij een verhaal en dit overzichtelijk weergeven. Ik kan belangrijke informatie uit een tekst halen.</p>
Schrijven	<p><i>Algemeen</i> Ik zorg ervoor dat mijn teksten netjes zijn opgemaakt (kantlijn, lettertype, handschrift, kleur, etc.). Ik kan de spellingsregels toepassen.</p> <p><i>Gebruik leestekens</i> Ik weet waar hoofdletters, punten, vraagtekens en uitroepetekens staan. Ik weet waar ik hoofdletters moet gebruiken. Ik weet waar ik een komma en dubbele punt moet zetten.</p>
Tekstsoort schrijven	<p><i>Amuserende tekst</i> Fantasieverhaal</p>

Sessie 1: betekenisronde

Denkbubbelvraag:

Onthouden en begrijpen: Welke huizen van mensen komen voor in het boek en welke huizen van dieren komen voor in het boek?

Deel 1: Kopieer een aantal bladzijden uit het boek 'Zo wonen we'. Zorg ervoor dat de tekst over het huis van de dieren en de mens bij elkaar blijven. De kinderen gaan expertlezen.

Geef daarna iedereen een A4-vel en laat ze de twee begrippen (bijvoorbeeld 'de fuut (pagina 1) en de drijvende eilanden (pagina 2)') opschrijven. Geef de kinderen de tijd om de teksten zelf goed door te lezen. Zet eventueel de kinderen die dezelfde tekst hebben bij elkaar, zo kunnen ze wanneer ze vragen hebben met elkaar overleggen. Vervolgens laat je alle kinderen een mindmap maken van de twee begrippen (over alles wat ze hebben gelezen in het verhaal).

Of: Laat de kinderen een double bubble map of Venndiagram maken met de twee woningen. Zo kunnen de kinderen ook de overeenkomsten en verschillen tussen de woningen duidelijk weergeven.

Deel 2: Schrijf nu twee begrippen op het bord, namelijk: 'Zo wonen mensen' en: 'Zo wonen dieren'. Verzamel met de kinderen zo veel mogelijk begrippen die horen bij de mindmap over 'Zo wonen dieren' en over 'Zo wonen mensen'.

Tip: Zorg voor groen en rood cellofaan, dit kunnen de kinderen over de tekst en de afbeeldingen schuiven. Om de rode tekst en afbeeldingen goed te kunnen lezen gebruik je het groene cellofaan, en voor de groene tekst en afbeelding het rode cellofaan.

Sessie 2: detailronde:

Denkbubbelvraag:

Kritisch denken: Klopt alle informatie die in het boek staat over de huizen van dieren en mensen? Hoe kunnen we hierachter komen?

Verbanden leggen: Op welk manier lijken onze huizen op dieren? Wat zijn de verschillen en overeenkomsten tussen de huizen van mensen en die van dieren?

Deel 1: De kinderen hebben nu twee mindmaps (of dubbele bubble maps/Venndiagrammen) gemaakt. Laat de kinderen de begrippen in de mindmap (of dubbele bubble maps/Venndiagrammen) nu onderverdelen in categorieën. Wat zijn de verschillen en overeenkomsten tussen het huis van het dier en het huis van de mens? In welke categorieën zou je dit kunnen onderverdelen?

Doe dit nu ook klassikaal met de mindmaps (of dubbele bubble maps/Venndiagrammen) op het bord.

Deel 2: Hoe zien de huizen van de mensen en de dieren die in het boek beschreven staan er echt uit? Laat de kinderen op internet zoeken naar afbeeldingen en informatie die hoort bij de tekst (bijvoorbeeld: de fuut en de drijvende eilanden van Uros / de hermietkreeft en het dubbelhuis).

Sessie 3: contextronde

Denkbubbelvragen:

Kritisch denken: Woont dit dier altijd in dit huis? Of heeft dit dier ook wel eens een ander soort huis gebouwd/ in een ander soort huis gewoond?

Perspectief nemen: Als ik dit dier zou zijn, zou ik het zelfontworpen huis dan veel vinden lijken op mijn eigen huis? Waarom wel/niet?

Verbanden leggen: Wat zijn de overeenkomsten tussen het huis van het dier en mijn zelfontworpen dier?

Waardebepaling: Voor welke mensen is het belangrijk om soms goed te kijken naar hoe dieren hun huizen bouwen en hier inspiratie uit te halen? (architecten bijvoorbeeld)

Persoonlijke relevantie: Heb ik wel eens een bijzonder dierenhuis gezien? Welke was dat?

Creatief denken: Ontwerp nu zelf een huis voor de mens die lijkt op een huis van een dier.

Lees met de kinderen de volgende tekst: <https://www.dierenfun.com/5-dieren-met-de-meest-geweldige-huizen/> en laat de kinderen vervolgens een van de afbeeldingen met daarop de huizen van de dieren kiezen uit bijlage 3. Laat de kinderen zelf goed kijken naar het huis van het dier, eventueel kunnen ze nog wat meer informatie opzoeken op internet.

Laat de kinderen nu zelf een huis ontwerpen/tekenen dat is geïnspireerd op het huis van het dier. Hiervoor maken de kinderen een schets en schrijven ze minimaal 20 zinnen over het huis. Wie wonen in het huis? Wat is er bijzonder aan dit huis? Op het huis van welk dier is dit huis geïnspireerd? Waar zie je dit aan?

De kinderen letten tijdens het schrijven van de tekst op de opmaak van de tekst, de spellingsregels en de leestekens.

Sessie 4: Reflectieronde: evaluatie van de doelen

Denkbubbelvraag:

Waardebepaling: Kunnen de kinderen de belangrijke informatie uit een tekst halen?

Laat de kinderen elkaars geschreven tekst lezen en de tekeningen/afbeeldingen bekijken. Laat de kinderen het verband tussen het ontworpen huis en de woning van het dier verwoorden. In welk opzicht is de woning geïnspireerd op de woning van het dier?

Uitgewerkte les 3: Amuserende tekst – poëzie – straat poëzie over bouwen

Architect van de arme mensen

<https://straatpoezie.nl/gedicht/architect-van-de-arme-mensen/#single-container>

Bouwen is als dichten tegen de horizon

<https://straatpoezie.nl/gedicht/bouwen-is-dichten-tegen-de-horizon/#single-container>

Huizen in de binnenstad

<https://straatpoezie.nl/gedicht/huizen-in-de-binnenstad/#single-container>

Doelen bij de les:

Behandelde tekstsoort	<i>Amuserende tekst</i> Poëzie
Voortgezet technisch lezen	<i>Algemeen</i> Ik kan een (verhaal)gedicht goed voordragen.
Woordenschat	<i>Algemeen</i> Ik begrijp nieuwe woorden De architectuur, de architect, het kasteel, de binnenstad.
Onderzoekend lezen	<i>Algemeen</i> Ik kan vertellen welke emoties de tekst bij mij oproept. Ik herken beeldspraak (letterlijk en figuurlijk taalgebruik). Ik kan de bedoeling van de schrijver van een tekst onder woorden brengen. <i>Leesplezier</i> Ik kan vertellen wat ik voel bij een verhaal. Ik kan mijn mening verwoorden over een boek of tekst. <i>Leesstrategie 2: Vragen stellen met De Denkbubbels</i> <i>Onthouden en begrijpen:</i> Waarover gaat het gedicht? Wat bedoelt de schrijver met het gedicht? Wat wordt er letterlijk bedoeld in het gedicht en wat wordt er figuurlijk bedoeld? <i>Kritisch denken:</i> Waar zijn deze gedichten te vinden? Zijn ze in Nederland? Hoe kan ik erachter komen of deze gedichten echt op gebouwen te zien zijn? Wat is het adres? Kan ik het gedicht opzoeken op Google maps? <i>Verbanden leggen:</i> Welk beeld past goed bij het gedicht en waarom? Wat heeft mijn limerick te maken met het thema 'bouwen'? <i>Perspectief nemen:</i> Wat zou iemand ervan vinden om op dit gebouw mijn gedicht te lezen? <i>Waardebepaling:</i> Waar moet ik op letten bij het schrijven van een limerick? Kunnen de kinderen een limerick schrijven? <i>Persoonlijke relevantie:</i> Wat vind ik een leuke plek in Nederland voor mijn gedicht? <i>Creatief denken:</i> Schrijf zelf een gedicht over het thema.

	<p><i>Leesstrategie 3: Verduidelijken</i> Ik kan een stukje terug- of vooruitlezen (dit gebeurt al door het herhaald lezen). Ik kan informatie opzoeken uit bijvoorbeeld een woordenboek of online zoekmachine. Ik geef de tekst betekenis door er een beeld bij te vormen in mijn hoofd.</p>
Taalbegrippen	<p><i>Algemeen</i> Ik weet wat beeldspraak betekent en het verschil tussen letterlijk en figuurlijk spraakgebruik. Ik weet wat synoniem betekent.</p>
Mondelinge taalvaardigheid	<p><i>Gesprekken voeren</i> Ik kan goed meedoen met een gesprek in de klas.</p>
Schrijven	<p><i>Algemeen</i> Ik zorg ervoor dat mijn teksten netjes zijn opgemaakt (kantlijn, lettertype, handschrift, kleur, etc.). Ik heb een vlot schrijftempo. Ik kan de spellingsregels toepassen. Ik kan het woordgebruik en de toon aanpassen aan degene voor wie ik schrijf.</p> <p><i>Gebruik leestekens</i> Ik weet waar hoofdletters, punten, vraagtekens en uitroepetekens staan. Ik weet waar ik hoofdletters moet gebruiken. Ik weet waar ik een komma, dubbele punt en aanhalingstekens moet zetten.</p>
Tekstsoort schrijven	<p><i>Amuserende tekst</i> Limerick</p>

Sessie 1: betekenisronde

Denkbubbelvraag:

Onthouden en begrijpen: Waarover gaat het gedicht? Wat bedoelt de schrijver met het gedicht? Wat wordt er letterlijk bedoeld in het gedicht en wat wordt er figuurlijk bedoeld?

Kies een van de drie gedichten uit of behandel er meer. Probeer met de kinderen achter de betekenis van het gedicht te komen. Doe dit door het gedicht zin voor zin te lezen en per zin stil te staan bij wat de woorden zouden kunnen betekenen.

Zijn er ook kinderen die het gedicht/ de gedichten anders interpreteren? Wat wordt er letterlijk bedoeld in het gedicht en wat wordt er figuurlijk bedoeld? Wat doet het gedicht met de kinderen? Welke emoties roept het op?

Sessie 2: detailronde:

Denkbubbelvraag:

Kritisch denken: Waar zijn deze gedichten te vinden? Zijn ze in Nederland? Hoe kan ik erachter komen of deze gedichten echt op gebouwen te zien zijn? Wat is het adres? Kan ik het gedicht opzoeken op Google maps?

Verbanden leggen: Welk beeld past goed bij het gedicht en waarom?

Deel 1: Laat de kinderen kiezen tussen een van de drie gedichten. Laat ze vervolgens onderzoeken welk beeld het beste bij het gedicht past. Kies ervoor om de kinderen dit te laten tekenen of om ze op internet een beeld te laten kiezen. De kinderen schrijven in een paar zinnen op waarom dit beeld goed past bij het gedicht.

Deel 2: Wanneer de kinderen klaar zijn kunnen ze op onderzoek uitgaan. Waar zijn deze gedichten te vinden? Zijn ze in Nederland? Hoe kan ik erachter komen of deze gedichten echt op gebouwen te zien zijn? Wat is het adres? Kan ik het gedicht opzoeken op Google maps? (Laat ze dit ook proberen!)

Tip: Laat de kinderen een synoniem vinden op internet voor het woord 'utopieën' (uit het gedicht: Architect van de Arme Mensen | Straatpoëzie (straatpoezie.nl)) Weet je nu de betekenis van het woord 'Utopia'?

Sessie 3: contextronde

Denkbubbelvragen:

Perspectief nemen: Wat zou iemand ervan vinden om op dit gebouw mijn gedicht te lezen?

Verbanden leggen: Wat heeft mijn limerick te maken met het thema 'bouwen'?

Waardebepaling: Waar moet ik op letten bij het schrijven van een limerick?

Persoonlijke relevantie: Wat vind ik een leuke plek in Nederland voor mijn gedicht?

Creatief denken: Schrijf zelf een gedicht over het thema.

Laat de kinderen nu zelf een gedicht uitkiezen via de website van straat poëzie : <https://straatpoëzie.nl>

De kinderen kunnen bij 'zoek op woord' een trefwoord invullen. Geef hierbij aan dat ze een trefwoord kiezen die past bij het thema bouwen, geef ze eventueel een paar voorbeelden:

- Bouwen
- Gebouwen
- Architect
- Stenen
- De wijk
- Woning

Of kies ervoor om de WAK-woordenlijsten uit te printen en de kinderen hier een woord uit te laten kiezen. De kinderen lezen zelf het gedicht en denken zelf na over de betekenis van het gedicht. Ook kijken ze op welk gebouw/ op welke plek het gedicht te vinden is.

Nu gaan de kinderen zelf aan de slag. De kinderen schrijven zelf een limerick over een onderwerp dat te maken heeft met bouwen. Een format voor het schrijven van een limerick is terug te vinden in bijlage 4.

Zet hierbij het voorbeeld (en ezelsbruggetje) voor de limerick op het bord:

Een vrouw denkt een naam wel te weten:

"Je zult 'm geheid niet vergeten.

*KoePaard is er al,
dus deze brug zal
natuurlijk 'De Ezelsbrug' heten!"*

Let erop dat de kinderen tijdens het schrijven van de limerick de spellingsregels goed toepassen en de leestekens op de juiste manier gebruiken.

Wanneer de kinderen klaar zijn met hun limerick kiezen ze een gebouw in Nederland waar ze graag het gedicht zouden willen plaatsen. Ze printen een foto van het gebouw uit of tekenen hem na en zetten het adres onder het gedicht.

Sessie 4: Reflectieronde: evaluatie van de doelen

Denkbubbelvraag:

Waardebepaling: Kunnen de kinderen een limerick schrijven?

Laat de kinderen in tweetallen elkaars limerick lezen (of voorlezen) en controleren. Ze gebruiken hiervoor het format. Kloppen alle regels? Is het gedicht echt een limerick?

Uitgewerkte les 4: Activerende tekst – Reclamefilmje – Het architectenbureau voor de moderne kabouter

Je vindt het reclamefilmje over het architectenbureau voor de moderne kabouter hier:
<https://www.youtube.com/watch?v=CG9NsqnBRfo>

Doelen bij de les:

Behandelde tekstsoort	<p><i>Activerende tekst</i> Reclamefilmpje</p> <p><i>Informatieve tekst</i> Thematekst</p>
Voortgezet technisch lezen	<p><i>Algemeen</i> Ik kan teksten vloeiend lezen, zonder dat ik lang hoef na te denken over de woorden.</p>
Woordenschat	<p><i>Algemeen</i> Ik begrijp nieuwe woorden. Ik kan nieuwe woorden toepassen in de juiste context Ik kan een moeilijk woord uitleggen in eigen woorden.</p> <p>Het bouwwerk, de architect, het huurhuis, het koophuis, vrijstaand, het flatgebouw, de nieuwbouw, het appartement, het appartementencomplex, ecologisch wonen, 2D, 3D, de plattegrond, de schaal, millimeter, centimeter, meter, de begane grond, de entree, de binnenstad, de woning.</p>
Onderzoekend lezen	<p><i>Leesstrategie 1: Voorspellen</i> Ik denk na over wat ik al van een onderwerp weet.</p> <p><i>Leesstrategie 2: Vragen stellen met De Denkbubbels</i> <i>Onthouden en begrijpen:</i> Wat heeft het architectenbureau in het filmpje gezegd over dit kabouterhuis? <i>Kritisch denken:</i> Wat is de betekenis van dit woord? <i>Verbanden leggen:</i> Wat hebben de woorden met elkaar te maken? Welke taken behoren tot de architect? <i>Perspectief nemen:</i> In wat voor soort huis zouden rijke mensen graag willen wonen? Hoe zien de huizen er in andere landen eruit? <i>Waardebepaling:</i> Welke dingen zijn onmisbaar in een huis? Waar moet een architect allemaal rekening mee houden bij het ontwerpen van een huis? Kunnen de kinderen hun mening geven en deze kritisch onderbouwen met argumenten. <i>Persoonlijke relevantie:</i> In wat voor soort huis woon ik zelf?</p>

	<p><i>Creatief denken:</i> Ontwerp nu zelf een huis dat voldoet aan het programma van eisen.</p> <p><i>Leesstrategie 3: Verduidelijken</i> Ik kan een stukje terug- of vooruitlezen (dit gebeurt al door het herhaald lezen). Ik kan informatie opzoeken uit bijvoorbeeld een woordenboek of online zoekmachine.</p> <p><i>Leesstrategie 4: Samenvatten</i> Ik kan aantekeningen maken bij een verhaal en dit overzichtelijk weergeven. Ik kan belangrijke informatie uit een tekst halen. Ik kan van een gelezen tekst onderscheid maken tussen hoofd- en bijzaken.</p>
Mondelinge taalvaardigheid	<p><i>Gesprekken</i> Ik kan mijn mening geven over een onderwerp en dit onderbouwen met argumenten. Ik kan kritisch luisteren naar de mening en informatie van anderen en een inhoudelijke reactie geven of mijn gevoel uiten. Ik kan gesprekken voeren om informatie en meningen uit te wisselen.</p> <p><i>Spreken en presenteren</i> Ik kan een verhaal vertellen over iets wat ik gehoord, gezien of gelezen heb of iets wat ik heb meegemaakt. Ik kan een verhaal vertellen over een inhoudelijk onderwerp aan de hand van beeld en tekst. Ik kan mijn stem op verschillende manieren gebruiken. Ik gebruik mijn lichaamshouding, mimiek en gebaren als ik spreek op een functionele manier. Ik kan duidelijk onder woorden brengen wat ik bedoel.</p>
Schriftelijke taalvaardigheid	<p><i>Algemeen</i> Ik zorg ervoor dat mijn teksten netjes zijn opgemaakt (kantlijn, lettertype, handschrift, kleur, etc.). Ik heb een vlot schrijftempo.</p> <p><i>Leestekens</i> Ik weet waar hoofdletters, punten, vraagtekens en uitroepetekens staan. Ik weet waar ik hoofdletters moet gebruiken. Ik weet waar ik een komma, dubbele punt en aanhalingstekens moet zetten.</p>

Tekstsoort schrijven	Activerende tekst Reclamefolder
----------------------	------------------------------------

Sessie 1: betekenisronde

Denkbubbelvraag:

Onthouden en begrijpen: Wat heeft het architectenbureau in het filmpje gezegd over dit kabouterhuis?

Deel 1: Laat op het bord een afbeelding van een architect zien. Weten de kinderen wat een architect doet? Kennen ze al iemand die een architect is?

Deel 2: Kijk vervolgens met de kinderen de sketch. Print de kaarten uit bijlage 5 uit en geef ieder kind een kaart. Laat de kinderen een verkooppraatje voorbereiden over het kabouterhuis op het kaartje. Wat heeft het architectenbureau in het filmpje gezegd over dit kabouterhuis? Wat vinden ze zelf van het kabouterhuis? En hoe zouden ze dit kabouterhuis gaan verkopen? De een speelt de architect en de ander speelt de kabouter die op zoek is naar een nieuw huis.

Laat de kinderen het verkooppraatje voorbereiden in tweetallen en geef ze hiervoor 5 tot 10 minuten. Wanneer de kinderen eerder klaar zijn kun je ze een nieuwe kaart geven met een ander kabouterhuis. De rollen worden dan omgedraaid.

Je kunt een paar kinderen dit naderhand voor de klas laten uitspelen.

Deel 3: Kies nu uit een van de twee teksten en lees deze met de kinderen rustig door. We raden aan om de tekst online te lezen:

- Zo word je architect: <https://www.docukit.nl/spreekbeurt/zo-word-je-architect>
- Wat doet een architect: <https://www.homedeaal.nl/architect/wat-doet-een-architect/>

Laat de kinderen nu in ongeveer vijf zinnen opschrijven wat een architect allemaal doet.

Sessie 2: detailronde:

Denkbubbelvraag:

Kritisch denken: Wat is de betekenis van dit woord?

Verbanden leggen: Wat hebben de woorden met elkaar te maken?

Laat de kinderen een eigen mini-woordenboekje maken over de moeilijke woorden die voorkomen in de tekst.

Laat de kinderen de betekenis van de woorden opzoeken in een woordenboek. Ze schrijven dit in eigen woorden in hun mini-woordenboekje.

Sessie 3: contextronde

Denkbubbelvragen:

Perspectief nemen: In wat voor soort huis zouden rijke mensen graag willen wonen? Hoe zien de huizen er in andere landen eruit?

Verbanden leggen: Welke taken behoren tot de architect?

Waardebepaling: Welke dingen zijn onmisbaar in een huis? Waar moet een architect allemaal rekening mee houden bij het ontwerpen van een huis?

Persoonlijke relevantie: In wat voor soort huis woon ik zelf?

Creatief denken: Ontwerp nu zelf een huis dat voldoet aan het programma van eisen.

Kijk met de kinderen het volgende filmpje 'Is het beroep architect iets voor jou?': <https://www.youtube.com/watch?v=ztD2qU8MCog>

De kinderen weten nu goed wat een architect allemaal doet en wat je moet kunnen om een architect te worden.

Maak vervolgens tweetallen en laat de kinderen op een papiertje een programma van eisen opstellen, dit is een lijstje met wensen voor het huis. De kinderen schrijven 3 eisen op (bijvoorbeeld: hoeveel kamers of van welk materiaal het huis gemaakt moet worden). Let erop dat de kinderen dit wel serieus invullen.

Daarna geven de kinderen hun programma van eisen aan elkaar. Ze gaan nu als echte architecten aan de slag.

Je kunt ervoor kiezen om de kinderen een huis te laten ontwerpen op papier of om ze te laten zoeken naar verschillende opties voor huizen via Funda.

Laat de kinderen zelf een reclamefolder maken over een van de huizen dat voldoet aan het programma van eisen van de ander. De kinderen schrijven minimaal een half A4 over de specificaties van het huis, waarom het huis voldoet aan het programma van eisen en de kosten van het huis.

Of:

Laat de kinderen een eigen reclamefilmje maken over een huis dat ze zelf hebben ontworpen of welke ze gevonden hebben op Funda. Je kunt hiervoor de kinderen ook samen laten werken in groepjes, ze openen het reclamefilmje samen en sluiten hem ook samen af. Om de beurt vertellen ze kort iets over het huis dat zij hebben ontworpen/gekozen. Waarom wil je in dit huis wonen? Wat is er bijzonder aan dit huis? Hoe duur is dit huis? De kinderen vormen dan samen eigenlijk een architectenbureau. Hoe gaat hun architectenbureau heten?

Let op: Bij beide opdracht moeten de kinderen minimaal twee woorden uit de moeilijke woorden (ronde 2) gebruiken. Let er daarnaast op dat de kinderen op een juiste manier de leestekens gebruiken, bijvoorbeeld:

Op zoek naar een nieuw huis? Dan hebben wij een prachtige moderne villa voor je!

Sessie 4: Reflectieronde: evaluatie van de doelen

Denkbubbelvraag:

Waardebepaling: Kunnen de kinderen hun mening geven en deze kritisch onderbouwen met argumenten.

Laat de reclamefilmpjes zien in de klas of laat de kinderen in tweetallen hun ontworpen of gevonden huis 'verkopen' aan de ander aan de hand van hun reclamefolder. De ander geeft naderhand zijn of haar mening over het ontworpen/gevonden huis. Voldoet het aan het programma van eisen? Is het huis betaalbaar? Wat vind je mooi aan het huis? Daarna draaien de rollen om.

Tip: Wil je deze leesles graag combineren met een knutselles? Laat de kinderen dan een maquette maken van het ontworpen paddenstoelenhuis.

Uitgewerkte les 5: Informatieve tekst – stappenplan – de bouwmethode voor de verdiepte ligging

De verdiepte ligging, een ingewikkeld bouwproces... Hier is een strip van gemaakt. In 10 stappen leggen ze uit wat ze gaan doen en hoe ze dit gaan doen.

Het stripverhaal/stappenplan is terug te vinden in bijlage 6.

<https://www.aanpakringzuid.nl/actueel/nieuws/foto/2021/03/strip-bouwmethode/>

Doelen bij de les:

Behandelde tekstsoort	<i>Informatieve tekst</i> Stappenplan
Voortgezet technisch lezen	<i>Algemeen</i> Ik kan teksten vloeiend lezen, zonder dat ik lang hoef na te denken over de woorden. Ik kan groepen woorden die bij elkaar horen herkennen en op de goede manier voorlezen.
Woordenschat	<i>Algemeen</i> Ik begrijp nieuwe woorden Ik kan nieuwe woorden toepassen in de juiste context Ik kan een moeilijk woord uitleggen in eigen woorden. De constructie, het beton, het metselwerk (metselaar).
Onderzoekend lezen	<i>Algemeen</i> Ik weet wat de tijdsvolgorde is van de gebeurtenissen in een verhaal en herken de woorden die dit aangeven (eerste, laatste, vorige). <i>Leesplezier</i> Ik kan vertellen wat ik voel bij een verhaal (of video). <i>Leesstrategie 2: Vragen stellen met De Denkbubbels</i> <i>Onthouden en begrijpen:</i> Wat zijn de stappen voor de bouwmethode verdiepte ligging? <i>Kritisch denken:</i> Wat is verdiepte ligging? Wat is de betekenis van dit woord? <i>Verbanden leggen:</i> Wat hebben de woorden met elkaar te maken? Wat hebben de woorden te maken met de bouw? Wat gebeurt er eerst in mijn verhaal (oorzaak)? En wat gebeurt er daarna (gevolg)? <i>Perspectief nemen:</i> Als ik in de bouw zou werken, wat zou ik dan lastig vinden om te bouwen?

	<p><i>Waardebepaling:</i> Waarom is het belangrijk dat ik eerst een schets maak? Waarom is het belangrijk dat ik eerst de tekst schrijf en daarna pas een tekstwolkje eromheen maak? Kunnen de kinderen vertellen wat ze voelen bij het (strip)verhaal?</p> <p><i>Persoonlijke relevantie:</i> Wil ik later in de bouw werken? Waarom wel/niet?</p> <p><i>Creatief denken:</i> Bedenk een probleem in de bouw en bedenk hier een creatieve oplossing voor. Vervolgens maak je daarvan een stripverhaal.</p> <p><i>Leesstrategie 3: Verduidelijken</i> Ik kan een stukje terug- of vooruitlezen (dit gebeurt al door het herhaald lezen). Ik kan informatie opzoeken uit bijvoorbeeld een woordenboek of online zoekmachine. Ik kan informatie ordenen (bijvoorbeeld met signaal woorden) voor een beter begrip van de tekst.</p> <p><i>Leesstrategie 4: Samenvatten</i> Ik kan inleiding, kern en slot herkennen in een tekst en de relatie hiertussen aangeven.</p>
Schriftelijke taalvaardigheid	<p><i>Algemeen</i> Ik zorg ervoor dat mijn teksten netjes zijn opgemaakt (kantlijn, lettertype, handschrift, kleur, etc.).</p> <p><i>Gebruik leestekens</i> Ik weet waar hoofdletters, punten, vraagtekens en uitroepetekens staan. Ik weet waar ik hoofdletters moet gebruiken. Ik weet waar ik een komma, dubbele punt en aanhalingstekens moet zetten.</p>
Tekstsoort schrijven	<p><i>Amuserende tekst</i> Stripverhaal</p>

Sessie 1: betekenisronde

Denkbubbelvraag:

Onthouden en begrijpen: Wat zijn de stappen voor de bouwmethode verdiepte ligging?

Deel 1: Maak groepjes van 4 of 5 kinderen en geef ze allemaal de tekst. Laat de kinderen de tekst in de goede volgorde leggen. Geef de kinderen hiervoor 5-10 minuten de tijd.

Deel 2: Controleer vervolgens klassikaal volgorde van de tekst met de kinderen door de tekst samen te lezen. Dit kun je makkelijk doen via de website (laat de tekst zien op het digibord). Door op de afbeelding te klikken wordt de afbeelding groot op het bord geprojecteerd, je kunt nu gewoon doorklikken. De kinderen controleren steeds of ze de volgorde goed hebben.

Sessie 2: detailronde:

Denkbubbelvraag:

Kritisch denken: Wat is verdiepte ligging? Wat is de betekenis van dit woord?

Verbanden leggen: Wat hebben de woorden met elkaar te maken? Wat hebben de woorden te maken met de bouw?

Deel 1: Laat de kinderen zelf zoeken naar de betekenis van het woord verdiepte ligging. De kinderen mogen hiervoor zowel het woordenboek, als het internet gebruiken. Bespreek vervolgens het begrip klassikaal.

Verdiepte ligging: Verdiepte ligging betekent dat er een weg wordt gemaakt onder de grond. Op deze manier heb je meer ruimte boven de grond voor bijvoorbeeld natuur.

Deel 2: Laat de kinderen nu zelf kijken of ze nog moeilijke woorden tegenkomen in de tekst. De kinderen zoeken de betekenis van de woorden op in een woordenboek of gebruiken hiervoor het internet. Laat ieder kind minimaal twee woorden uitkiezen en onderzoeken. Daarna wisselen de kinderen dit met elkaar uit. Bespreek vervolgens ook de woorden klassikaal.

Sessie 3: contextronde

Denkbubbelvragen:

Perspectief nemen: Als ik in de bouw zou werken, wat zou ik dan lastig vinden om te bouwen?

Verbanden leggen: Wat gebeurt er eerst in mijn verhaal (oorzaak)? En wat gebeurt er daarna (gevolg)?

Waardebepaling: Waarom is het belangrijk dat ik eerst een schets maak?

Waarom is het belangrijk dat ik eerst de tekst schrijf en daarna pas een tekstwolkje eromheen maak?

Persoonlijke relevantie: Wil ik later in de bouw werken? Waarom wel/niet?

Creatief denken: Bedenk een probleem in de bouw en bedenk hier een creatieve oplossing voor. Vervolgens maak je daarvan een stripverhaal.

Kijk met de kinderen de volgende video via YouTube:

<https://www.youtube.com/watch?v=6CXQ0QLMheY>.

Wat roept de video op bij de kinderen? Er is een spannend muziekje te horen, waarom is werken in de bouw soms best spannend? Wat vinden de kinderen gaaf aan de bouw?

Laat de kinderen nu zelf een stripverhaal maken over een spannende situatie in de bouw. Wat wordt er gebouwd? Gaat het nog maar net goed? Hoe wordt het probleem opgelost?

Voorbeelden van lastige bouwprojecten kunnen zijn:

- De bouw van een aquaduct.
- De bouw van een flat.
- Bouwen onder water/ op het water

Eisen aan de strip:

- Het onderwerp van je strip is 'bouwen'.
- Je werkt netjes en schrijft leesbaar.
- Je maakt eerst een schets.
- Je schrijft eerst de tekst en tekent er daarna een tekstwolk omheen.
- Bij het schrijven van de tekst let je op de leestekens.
- De strip bestaat uit minimaal vijf delen.
- Je kleurt de strip in.

Sessie 4: Reflectieronde: evaluatie van de doelen

Denkbubbelvraag:

Waardebepaling: Kunnen de kinderen vertellen wat ze voelen bij het (strip)verhaal?

Maak tweetallen. De kinderen lezen elkaars gedicht en zoeken een lied dat past bij de ander zijn gedicht. Wat voelen de kinderen bij het gedicht? Is het een spannend gedicht? Of juist een vrolijk gedicht? Of verdrietig? En welke muziek past hierbij?

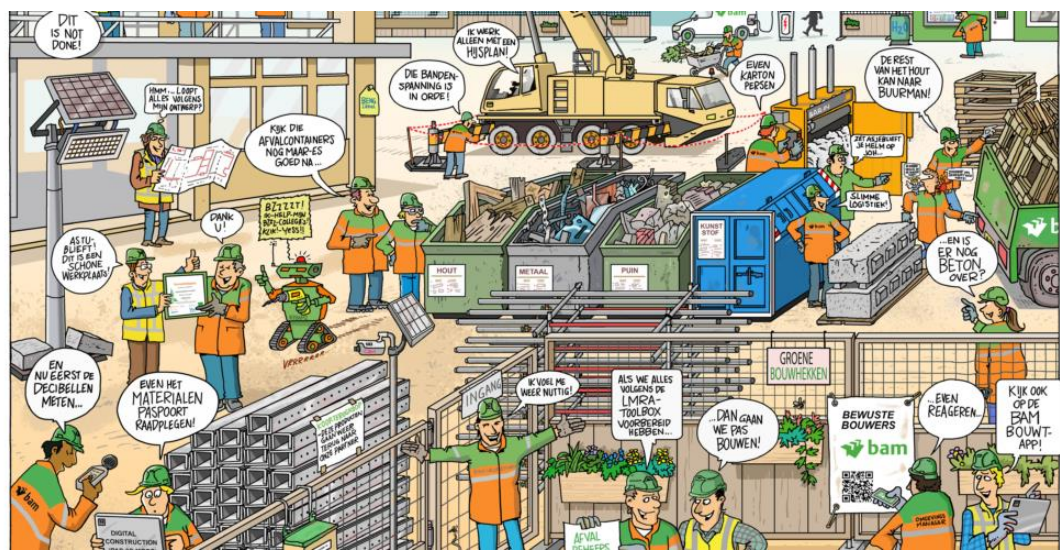
De kinderen laten het gekozen nummer aan elkaar horen, wat vindt de ander van de keuze? Klopt het met wat hij/zij had bedacht?

Informatieve teksten

	<p>Kidsweek over verhuizen</p> <p>Artikel van Kidsweek over verhuizen. Waarom willen mensen verhuizen, wat zijn migranten en wat zijn vluchtelingen?</p> <p>https://www.kidsweek.nl/samsam/burgerschap/bouwsteen-globalisering/dak-boven-je-hoofd</p>
	<p>Kidsweek over een stad bouwen</p> <p>Indonesië gaat een enorme nieuwe stad bouwen: Nusantara. Over een paar jaar wordt de stad de nieuwe hoofdstad van het Aziatische land.</p> <p>https://www.kidsweek.nl/nieuws/indonesie-gaat-nieuwe-hoofdstad-bouwen</p>
	<p>Hunebedden bouwen</p> <p>Een geschiedkundige tekst over hunebedbouwers.</p> <p>https://www.canonvannederland.nl/nl/hunebedden?audience=groep7en8</p>
	<p>Slimme tekst 170: Bouwen!</p> <p>De tekst behandelt een paar begrippen uit de architectuur en de bouw. De kinderen lezen over en kijken naar hoge gebouwen (de Eiffeltoren en Burj Khalifa), bruggen (de Zeelandbrug en de Golden Gate Bridge) en tunnels (de Kanaaltunnel en de Wijkertunnel).</p> <p>https://slimme-teksten.nl/tag/bouwen/</p>
	<p>Slimme tekst 122: In Holland staat een huis</p> <p>De bouw is een grote sector, veel van onze leerlingen zullen er mee te maken krijgen (al is het maar als huizenbezitter). Deze Slimme Tekst behandelt woordenschat rondom het bouwen van een huis. Tevens gaan de kinderen zich verdiepen in een offerte en een bouwtekening.</p> <p>https://slimme-teksten.nl/tag/bouwen/page/2/</p>
	<p>Geschiedenis hoogbouw vanaf 1880</p> <p>In dit artikel gaat het over steeds hogere kantoren en woningen in de moderne stad, traditionele hoogbouw, toenemende behoefte aan hoogbouw vanaf 1880, constructies voorzien van staal, zonder steunmuren, betere liften, hoogbouw in de Verenigde Staten, architectuur: De Chicago School, van hoogbouw naar wolkenkrabbers, hoogbouw in Europa en het maatschappelijk belang.</p> <p>https://www.historamarond1900.nl/maatschappij/urbanisatie/hoogbouw</p>

	<p>De eerste wolkenkrabbers</p> <p>In dit artikel gaat het over de geschiedenis van de wolkenkrabber. Wat is een wolkenkrabber? Waarom wolkenkrabbers? Ook gaat het over de constructie: gewapend beton, funderingen en pompen, elektrische lift, de eerste generatie wolkenkrabbers, indeling en stijl van wolkenkrabbers en New York, de bakermat van de wolkenkrabber.</p> <p>https://www.historamarond1900.nl/maatschappij/urbanisatie/wolkenkrabbers</p>
	<p>Woningbouw Nederland 1870-1914</p> <p>In dit artikel gaat het over van slechte revolutiebouw naar woningwet, woningnood in de 19de eeuw, revolutiebouw vanaf 1870, de roep om verbetering, de eerste gezondheidswet (1901), de woningwet (1902) en het effect van de woningwet.</p> <p>https://www.historamarond1900.nl/maatschappij/urbanisatie/woningbouw-nederland</p>
	<p>De impact van de wederopbouw</p> <p>Nederland heeft een schreeuwend tekort aan woningen, en dat is niet voor het eerst. Ook na de Tweede Wereldoorlog had Nederland een groot gebrek aan woningen. Er is aan alles een tekort, maar vooral aan huizen. Hoe lossen we dat op? Bouwen, bouwen, bouwen is het credo. De overheid stimuleerde de bouw zodat er halverwege de jaren 60 wel 100.000 nieuwe woningen per jaar werden opgeleverd.</p> <p>https://hetoversticht.nl/actueel/nieuws/294/de-impact-van-de-wederopbouw</p>

Praatplaat Bouwplaats

Bron: Logistiek010

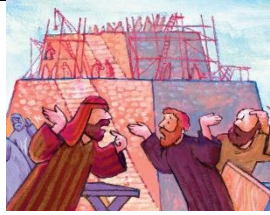
Activerende teksten

	<p>Huis sneller verkopen? Een unieke tekst over het huis</p> <p>Op dit moment staan er zóveel huizen te koop dat het van belang is om op te vallen. De lezer moet weten waarom hij jouw huis moet kopen.</p> <p>https://huispromotie.nl/unieke-tekst-maken-en-gebruiken/</p>
	<p>Tips voor het bouwen van een huis</p> <p>Een huis bouwen is een complexe klus; er is veel om rekening mee te houden. Zowel tijdens het ontwerp als tijdens de bouw van de woning.</p> <p>https://www.qubusdroomhuizen.nl/tips-voor-het-bouwen-van-een-huis/</p>

Opiniërende teksten

	<p>De 16 mooiste gebouwen ter wereld in de ogen van architecten</p> <p>Dit vinden architecten, maar wat vinden de kinderen?</p> <p>https://www.businessinsider.nl/architecten-kiezen-deze-16-gebouwen-als-de-mooiste-ter-wereld/</p>
	<p>Zo ziet het huis van de toekomst eruit</p> <p>Ook in 2100 hebben wij mensen nog een dak boven ons hoofd nodig. Maar dat ziet er wel heel anders uit dan nu. Wat is de mening van de kinderen: is dit de toekomst?</p> <p>https://scientias.nl/zo-ziet-het-huis-van-de-toekomst-eruit/</p>
	<p>4 redenen om te kiezen voor een 3D bouwtekening</p> <p>Met een verbouwing of aanbouw in het vooruitzicht laten veel mensen een 2D bouwtekening maken. Heel begrijpelijk, want een 3D tekening is in zulke gevallen misschien wat overdreven. Toch is het slimmer om voor een 3D bouwtekening te kiezen als u een verbouwing op de planning heeft staan. Daar hebben we vier hele goede redenen voor. Welke dat zijn leggen we haarfijn aan u uit.</p> <p>https://www.keuringsdienstvoorwonen.nl/blog/4-redenen-om-te-kiezen-voor-een-3d-bouwtekening/</p>
	<p>Interview met een architect</p> <p>David Hess had als jongen twee toekomstdromen: muziek maken en architectuur. In eerste instantie koos hij voor het conservatorium maar na twee jaar bleek de architectuurdroom toch sterker. Inmiddels is hij als partner bij Kraaijvanger Architecten sinds een aantal maanden verantwoordelijk voor het ontwerp van het gebouw voor de World Food Center Experience.</p> <p>https://worldfood.nl/interview-architect-david-hess-het-voelt-als-een-grote-puzzel-die-ik-mag-oplossen/</p>

Religieuze teksten

De toren van Babel

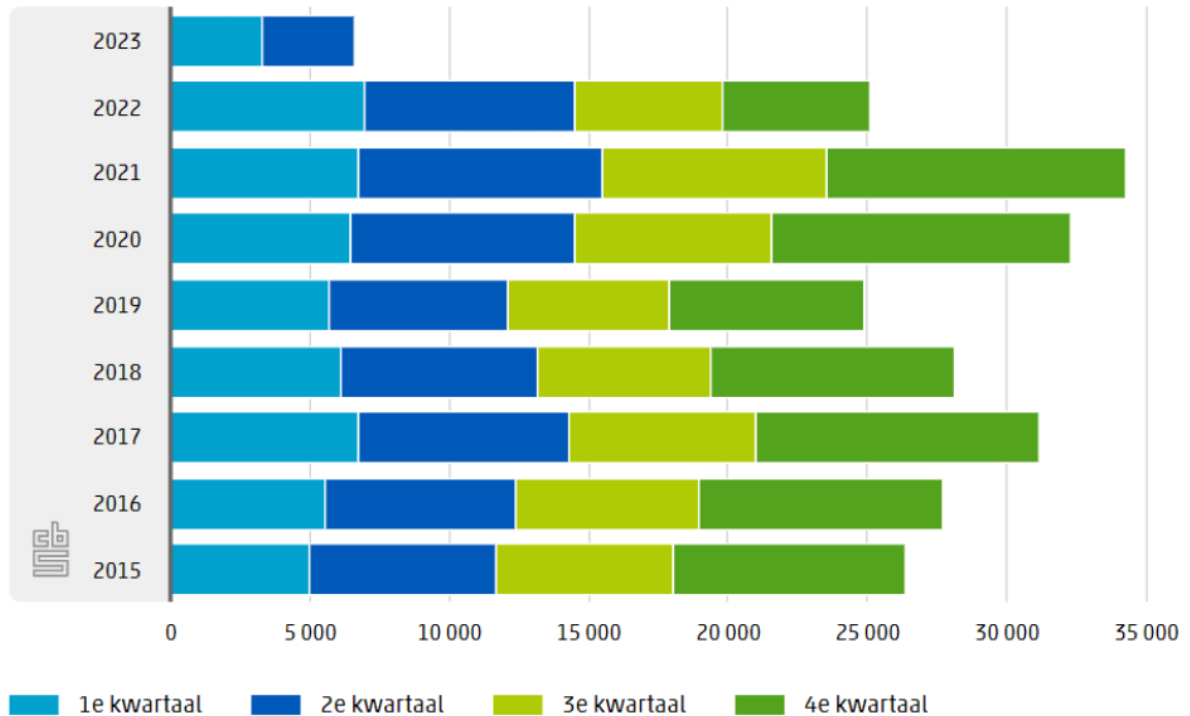
De stad met de toren die nooit af raakte, werd Babel genoemd.

<https://www.kerknet.be/graag-samen/artikel/manna-de-toren-van-babel>

Correspondentie en communicatie

Grafiek over aantal verkochte nieuwbouwwoningen

Aantal verkochte nieuwbouwwoningen

Bron: CBS, Kadaster

Formulier aanvraag bouwvergunning

Gegevens gemeente		
Dossiernummer	Datum ontvangst	Aanvraag ingediend in voud

vrom 01082008/8245

Indienen bij dienst of afdeling

Verzendadres

Aanvraag bouwvergunning

1 Gegevens aanvrager (vergunninghouder)

Vraagt u de vergunning aan namens een rechtspersoon (bedrijf, instelling, vereniging e.d.)? Vul dan bij 1b de naam van de rechtspersoon in en bij 1a de naam van degene die vertegenwoordigingsbevoegd is. Bij een particuliere aanvraag hoeft u 1b dus niet in te vullen

1a Naam en voorletters | ..... Man Vrouw

1b Rechtspersoon | .....

1c Correspondentieadres in Nederland, bij voorkeur geen postbusnummer | .....

1d Postcode en plaats | .....

1e Telefoon overdag | .....

1f Faxnummer | .....

1g E-mailadres | .....

1h Bent u eigenaar huurder
 anders, namelijk | .....

2 Machtiging

Indien deze aanvraag betrekking heeft op een bouwvergunning tweede fase: vul hier de gegevens in van de gemachtigde, ook al is dit dezelfde gemachtigde als bij de aanvraag om bouwvergunning eerste fase

2 Laat u de aanvraag voor de bouwvergunning door een gemachtigde verzorgen?
 Nee Ja, vul dan hier de gegevens van de gemachtigde in

Naam en voorletters | .....

Functie | .....

Correspondentieadres in Nederland | .....

Postcode en plaats | .....

Telefoon overdag | .....

Faxnummer | .....

E-mailadres | .....

3 Kosten

Zie de toelichting > 3 Aanneemsom of raming van de kosten (exclusief BTW) € .....

Uitleg vergunningaanvraag doen

Omgevingsloket online
Particulier

[Hoop contrast](#) | [Inloggen](#)

[Home](#) [Wat is Omgevingsloket online?](#) [De stappen](#) [Mijn overzicht](#)

Online vergunningaanvraag en melding

Snel en digitaal een vergunning aanvragen of melding doen, bijvoorbeeld voor een nieuwe dakkapel, een nieuw bedrijfspand, plaatsing van een beschoeiing of een activiteit op of aan een dijk. Het kan met Omgevingsloket online.

◀ ▶ ● ○ ○

Vergunningcheck

Snel weten of u voor uw werkzaamheden een vergunning nodig hebt of melding moet doen? Doe dan eerst de vergunningcheck.

[Vergunningcheck >](#)

Aanvraag/melding

Een vergunning aanvragen of melding doen begint hier. Houd u inloggegevens bij de hand.

[Aanvraag/melding >](#)

Inloggen

Inloggen met DigiD

Voor inwoners van Nederland

Inloggen met eIDAS

Voor buitenlanders met Europees inlogmiddel

[Inloggen voor buitenlanders zonder Europees inlogmiddel](#)

Bij omgevingsloket online moet u inloggen:

- Voor een nieuwe aanvraag/melding
- Om ingediende aanvragen te volgen

Snel beginnen

Controleer of u vergunningplichtig of meldingplichtig bent met de [vergunningcheck](#) of log in en start een [nieuwe aanvraag/melding](#).

Op papier

Liever een aanvraag op papier? Kies dan [papieren formulier samenstellen](#). U kunt ook eerst de [vergunningcheck](#) doen en daarna overgaan op een papieren formulier.

Informatie

Meer informatie? Voor inhoudelijke vragen kunt u terecht bij uw gemeente, waterschap of provincie. [Kenniscentrum InfoMil](#) biedt informatie en tips voor het werken met Omgevingsloket online.

Amuserende of ontspannende teksten

	<p>Sprookje 'De drie biggetjes'</p> <p>De biggetjes bouwen alle drie een ander huisje.</p> <p>https://www.beleven.org/verhaal/de_drie_kleine_biggetjes</p>
	<p>Gedicht</p> <p>Meerdere gedichten over gebouwen.</p> <p>https://www.dichters.nl/gedichten_over_gebouwen/1478494/het_nieuw_te_bouwen_huis</p>
	<p>Musical 'Het dak eraf'</p> <p>Toneelteksten lezen, hier met 20 rollen.</p> <p>https://spotlightmusicalproductions.nl/inzagesmp20/Dak-eraf-KG-inzage.pdf</p>
	<p>Donald Duck ; de grote boze wolf</p> <p>Duckipedia: Grote Boze Wolf</p> <p>Midas Wolf maakt al vele jaren het Duckstadse Bos onveilig. Alhoewel... onveilig? Veel komt er van zijn gemene streken niet terecht.</p> <p>https://www.donaldduck.nl/duckipedia/g/grote-boze-wolf/</p>
	<p>Top 10 bouwtoppen</p> <p>10 moppen over bouwen (niet allemaal geschikt, maar de meeste wel).</p> <p>https://www.haldugroep.nl/top-10-bouwtoppen/</p>

Donald Duck en het bouwpakket

H94137

Bijlage 1: Tabel tekstsoorten en werkvormen

Hoofddoelen	Taalbegrippen	Mondelinge taalvaardigheid	Voortgezet technisch lezen	Woordenschat	Onderzoekend lezen	Schrijven
Uitgewerkte les 1: Informatieve tekst – Het KlokHUIS		Kritisch luisteren en presenteren van een voorbereide presentatie.	Tekst vloeiend lezen.	Begrijpen van nieuwe woorden.	Voorspellen hoe iets eruit ziet n.a.v. gelezen tekst, vragen stellen met De Denkbubbels, informatie ordenen, aantekeningen maken en samenvatten.	Blind typen, letten op de spellingsregels en het maken van een PowerPoint.
Uitgewerkte les 1: Amuserende tekst – Zo wonen we			Vloeiend lezen en rekening houden met woorden die bij elkaar horen.	Begrijpen van nieuwe woorden.	Vragen stellen met De Denkbubbels, mindmap maken bij een tekst, tekst samenvatten.	Schrijven van een fantasieverhaal en het ontwerpen van een eigen huis, letten op de spellingsregels en de leestekens.
Uitgewerkte les 3: Amuserende tekst – Straat poëzie over bouwen	Herkennen van beeldspraak + letterlijk en figuurlijk taalgebruik en weten wat een synoniem is.	Meedoen met een gesprek in de klas.	Gedicht goed voordragen.	Begrijpen van nieuwe woorden.	Herkennen van beeldspraak, emoties in de tekst herkennen, vragen stellen met De Denkbubbels, gedichten verduidelijken.	Schrijven van een limerick, letten op de spellingsregels en de leestekens.

Uitgewerkte les 4: Activerende tekst – Reclamefilmpje architectenbureau		Mijn mening geven en onderbouwen met argumenten, verhaal vertellen aan de hand van beeld en presenteren.	Tekst vloeiend lezen.	Begrijpen van nieuwe woorden, uitleggen in eigen woorden en toepassen in de juiste context.	Wat weet ik al over het onderwerp, vragen stellen met De Denkbubbels, de informatie samenvatten.	Schrijven van een reclamefolder, letten op de leestekens.
Uitgewerkte les 5: Informatieve tekst – Verdieptelgging			Vloeiend lezen.	Begrijpen van nieuwe woorden, woorden in de juiste context en uitleggen in eigen woorden.	Vragen stellen met De Denkbubbels, tijdsvolgorde, vertellen wat ik voel bij een verhaal, verduidelijken en samenvatten.	Netjes schrijven, letten op leestekens, schrijven van een stripverhaal.

Bijlage 2: 8 werkvormen per ronde

Ronde 1: Betekenisronde

- Er liggen afbeeldingen over het verhaal in de kring. De leerkracht of een kind geeft een omschrijving bij een van de afbeeldingen. Wijs aan welke afbeelding bij de omschrijving hoort.
- Maak zinnen af over het verhaal. Bijv. De jongen ging...
- De leerkracht stopt ergens in het verhaal met lezen. Voorspel hoe het verhaal verder zou kunnen gaan. De leerkracht leest vervolgens de rest van het verhaal voor.
- Dobbel met een dobbelsteen waarop de woorden "wie, wat, waar, wanneer, waarom en hoe" staan. De leerkracht stelt een vraag die met dit woord begint.
- Speel met poppetjes, diertjes en andere attributen het verhaal na.
- Beantwoord vragen over de tekst met petje op/petje af, staan/zitten, 1 been, etc.
- Reconstrueer het verhaal door afbeeldingen van personen of voorwerpen uit het verhaal op volgorde te leggen. Vertel daarna aan de hand van de afbeeldingen het verhaal.
- Maak een tekening van een voorwerp uit het verhaal.

Ronde 2: Detailronde

- De leerkracht geeft een woord uit het verhaal. Maak daar een eigen zin bij.
- Herken je het woord uit het verhaal? Ga staan als het woord bij het verhaal hoort.
- De leerkracht neemt een persoon of voorwerp uit het verhaal in gedachten. Stel vragen om erachter te komen wie of wat het is.
- Onthoud de woorden in de juiste volgorde.
- Benoem het eerste of laatste woord van een reeks.
- Benoem welke zin langer/korter is.
- Orden in verschillende categorieën. Bedenk bij elke categorie nog een extra woord.
- Laat de leerlingen de hoofdpersoon tekenen. Hoe denken ze dat .... eruit ziet?

Ronde 3: Contextronde

- Zoek overeenkomsten en verschillen tussen twee teksten.
- Teken jezelf als persoon in het verhaal.
- Verzin een limerick over de tekst of het onderwerp van de tekst.
- Bedenk een lied of rap over de tekst en alles wat je kunt vinden over dit onderwerp.
- Schrijf een eigen fantasie vervolg bij een verhaal.
- Schrijf een e-mail, kaart, brief of Whatsapp bericht aan een persoon uit de tekst.
- Interview een persoon uit de tekst en schrijf op wat hij/zij zou antwoorden.
- Verzin met de groep een fantasieverhaal over het onderwerp van de tekst, waarbij iedereen steeds een zin schrijft en hiermee het verhaal aanvult.

Ronde 4: Reflectieronde

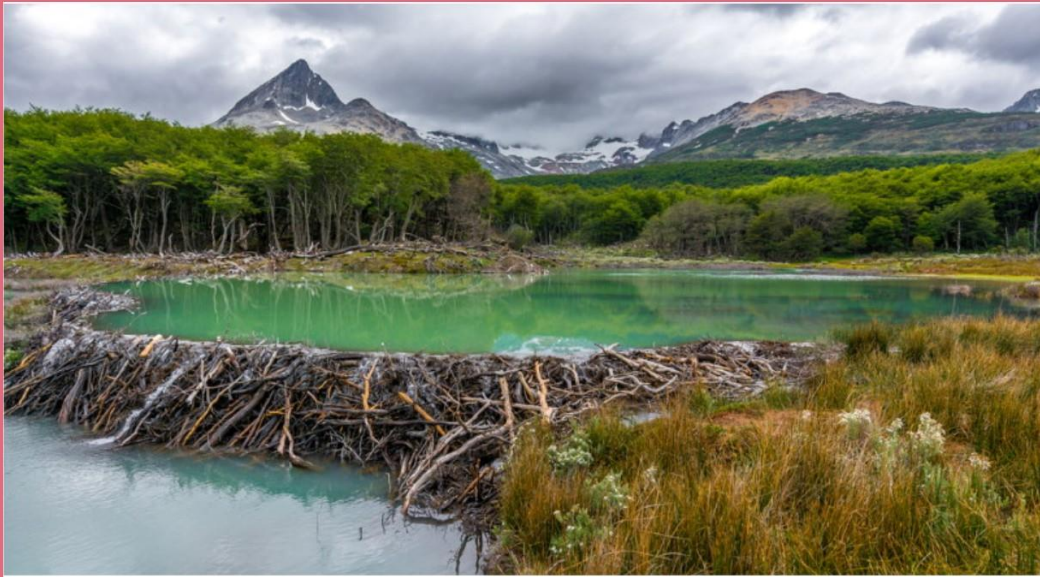
Controleer of het doel van de les behaald is a.d.h.v. reflectiewerkvormen, zoals:

- Ren je rot
De kinderen bedenken allerlei quizvragen met vier antwoordmogelijkheden. Stop alle vragen in een pot. Teken op het schoolplein of in de aula vier vakken op de grond. Lees een vraag uit de pot voor. De kinderen luisteren naar de vraag en rennen naar het juiste vak. Staan ze verkeerd dan zijn ze af.
- Raad het begrip

Beschrijf een themawoord aan een andere leerling. De ander raadt welk woord jij hebt omschreven.

- Rijtjes
Bedenk zoveel mogelijk woorden die te maken hebben met de les/het onderwerp. Je kunt ze deze woorden ook in groepjes laten categoriseren.
- De Bom
De leerlingen spelen het spel 'de bom'. Daarbij is één leerling de bom die kan ontploffen, deze leerling zit met zijn rug naar de klas toe. De rest van de groep gaat staan en gooit over met een bal. Zegt 'de bom' BOEM dan is deze leerling af. De leerling geeft antwoord op een inhoudelijke vraag die is gesteld door de leerkracht en gaat zitten.
- Waar of niet.
Noem een stelling over het voorgelezen verhaal. Is het waar dan gaan de kinderen staan is het niet waar dan gaan de kinderen springen. Wissel de bewegingen af.
- Teken wat je hebt geleerd
Laat in een tekening zien waar de tekst van vandaag over ging.
- Beantwoord de vraag
De kinderen lopen door de klas. Als de leerkracht in zijn handen klapt of de muziek stopt, vormen de leerlingen tweetallen. Ze beantwoorden de vraag die de leerkracht stelt.
- Reflectiebeweging (Gebaseerd op het spel "ik ga op reis en ik neem mee..")
Reflecteer op vanmiddag door 1 feit te noemen dat je geleerd hebt. Bedenk hierbij een beweging. De leerling na jou herhaalt jouw feit en voegt er een nieuw feit aan toe. Enz.

Bijlage 3: Bijzondere huizen van dieren

Bevers

Republikeinwevers

Termieten

Papierwespen

Bayawevers

Hoe schrijf ik een...?

LIMERICK

Regel 1: Bestaat uit 8 of 9 lettergrepen, eindigt met een plaatsnaam

Regel 2: Bestaat ook uit 8 of 9 lettergrepen en rijmt op regel 1.

Regel 3: Korte zin van 5 of 6 lettergrepen over een grappige situatie.

Regel 4: Ook een korte zin van 5 of 6 lettergrepen en rijmt op regel 3.

Regel 5: Verrassend einde, bestaat uit 8 of 9 lettergrepen en rijmt op regel 1 en regel 2.

Bijlage 5: Kaartjes paddenstoelenwoningen

2-onder-1-kap paddenstoel

Paddenstoelenflat

Designwoning

Boomstronkhuis

Bijlage 6: Tekst horend bij les 5

1. Waarom?

Tussen de Hereweg en het Oude Winschoterdiep gaat de zuidelijke ringweg onder de grond. Bovenop de weg komen drie 'deksels', met daar bovenop een nieuw park: het Zuiderplantsoen.

Er gaat niets boven Groningen!

Daarom bouwen we een deel van de zuidelijke ringweg onder de grond. Zo blijft het mooie stadsgroen zichtbaar. Hoe we dat doen? Dat leg ik je uit!

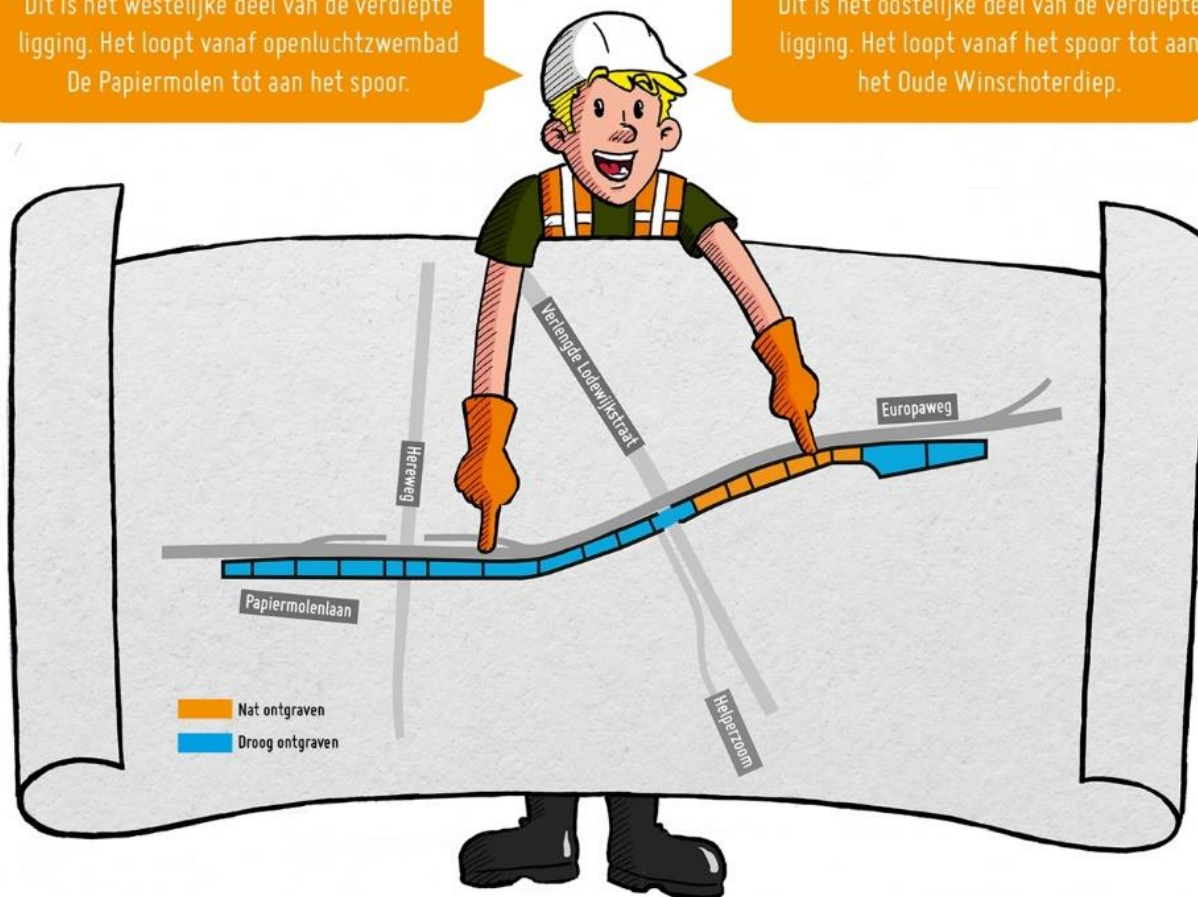

2. Locatie

In het gebied voor de verdiepte ligging gebruiken we twee graafmethoden.

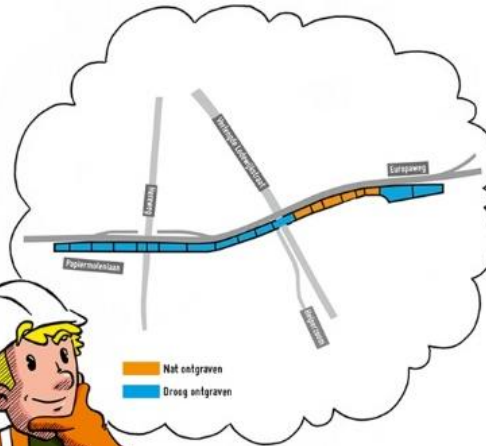
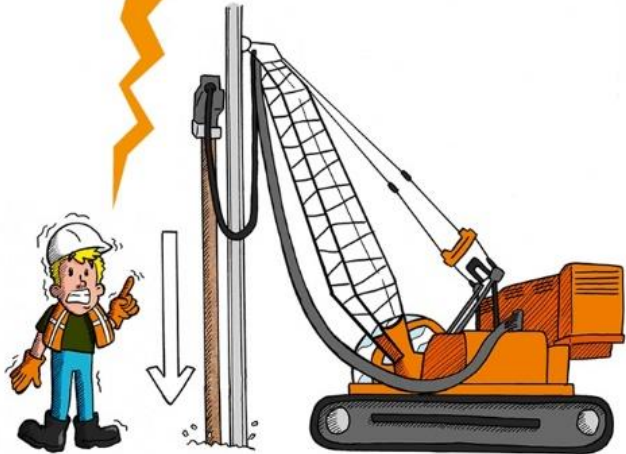
Dit gedeelte gaan we droog ontgraven.
Dit is het westelijke deel van de verdiepte
ligging. Het loopt vanaf openluchtwembad
De Papiermolen tot aan het spoor.

Hier gaan we nat ontgraven.
Dit is het oostelijke deel van de verdiepte
ligging. Het loopt vanaf het spoor tot aan
het Oude Winschoterdiep.

3. Damwanden en ankers

Eeerrrsst trrrriillleeeen wwwe dde ddaammwaaanddeen innnn...

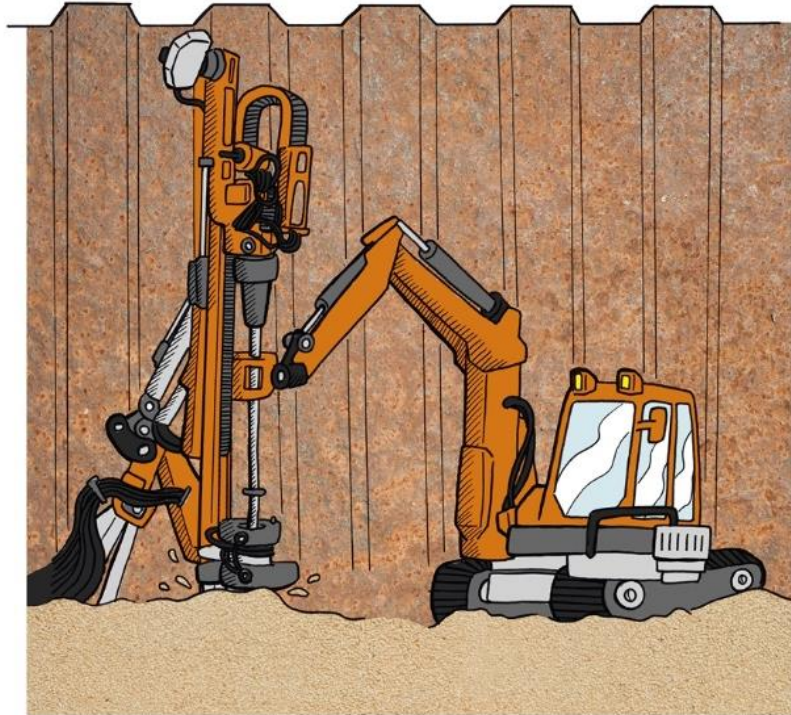

En dat is nog niet alles! Dit zijn ankers: een bundel van dikke staakabels. We gebruiken ze als een soort scheerlijnen van een tent. Zo kunnen de damwanden niet verschuiven.

De damwanden en de tussenwanden vormen de bouwkuip. Hier binnen gaan we de verdiepte ligging bouwen.

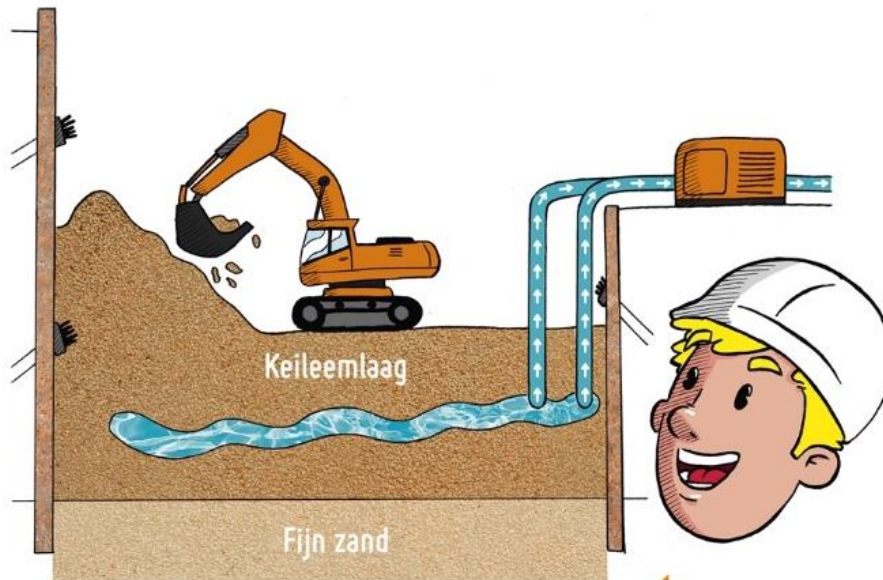
4. Wanden en verticale ankers

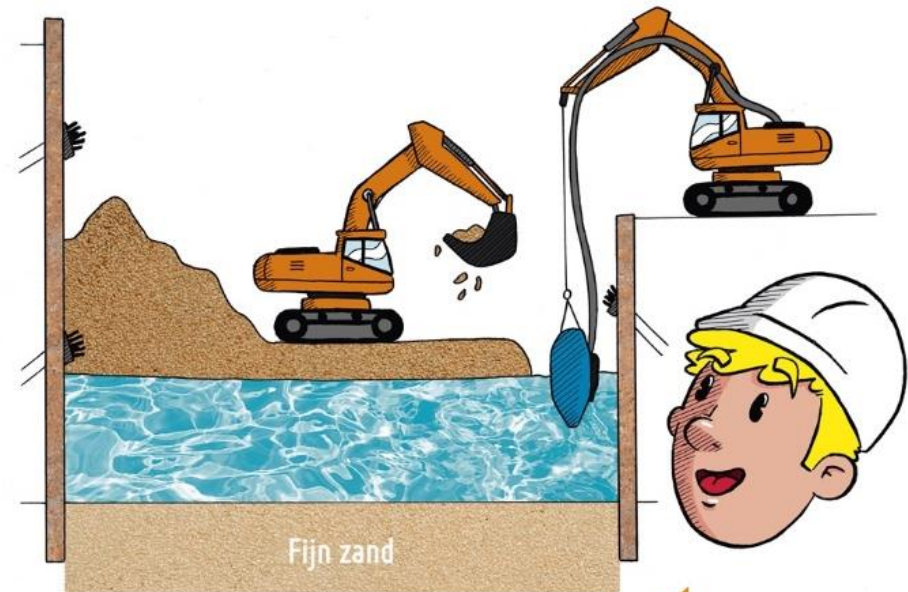
Ook in verticale richting brengen we ankers aan. Met deze ankers verankeren we de constructie zodat het grondwater de verdiepte ligging niet omhoog drukt. We brengen deze verticale ankers ondergronds aan.

5. Ontgraven

Tijd om te graven! Omdat de bodem niet overal hetzelfde is, gebruiken we hier twee verschillende methoden voor. Zo zorgen we ervoor dat onze werkzaamheden nauwelijks invloed hebben op de grondwaterstanden buiten de bouwkuip.

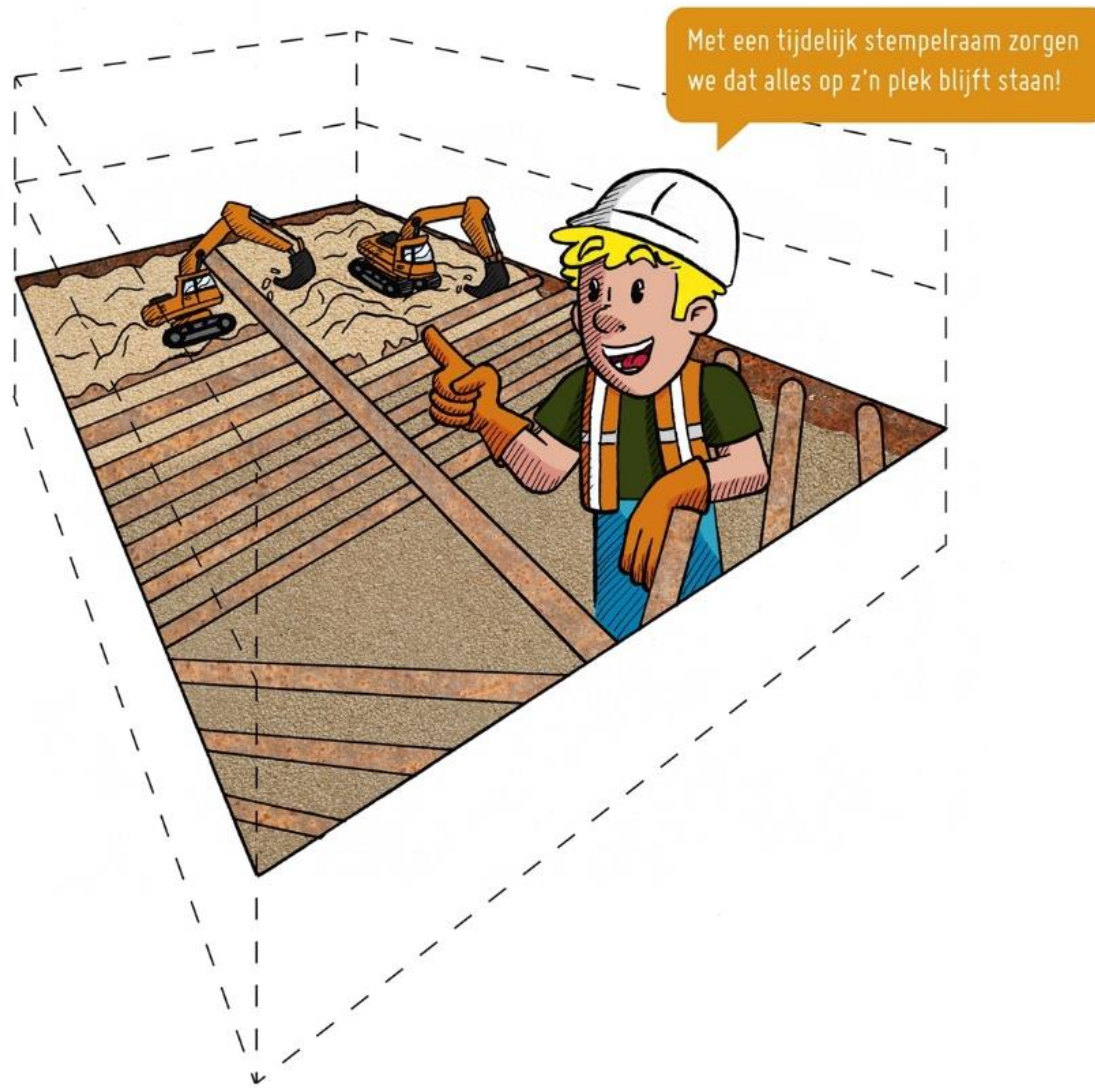
In een deel van de bouwkuip gaan we droog ontgraven. We graven eerst de bovenste lagen grond af. Als we de diepte ingaan, komen we grondwater tegen. We gaan het grondwater in de bouwkuip daarom wegpompen. Dat noemen we bemaling. Zo houden we altijd droge voeten en kunnen we de rest van de grond droog uitgraven.

In een ander deel gaan we nat ontgraven. Hier graven we ook eerst de bovenste laag grond af totdat we grondwater tegenkomen. We laten het grondwater staan en we scheppen de grond er nat uit. Op de bodem brengen we een laag beton aan onder het water. Vervolgens pompen we het water weg.

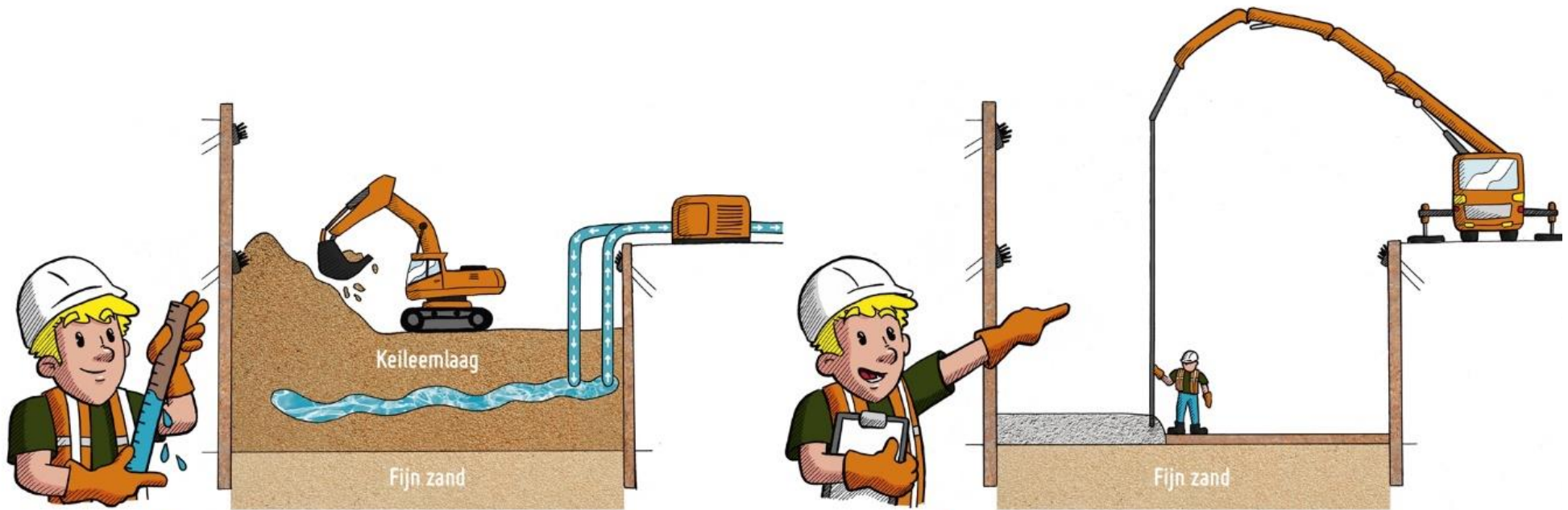
6. Stempelraam

Tijdens het afgraven zorgen de damwandankers ervoor dat de damwanden op hun plek blijven. Het zogenaamde stempelraam plaatsen we tussen de noord- en zuidwand van de verdiepte ligging. Het houdt de damwanden samen met de ankers op hun plek totdat de aangelegde betonvloersterk genoeg is om dit over te nemen.

7. Droog ontgraven

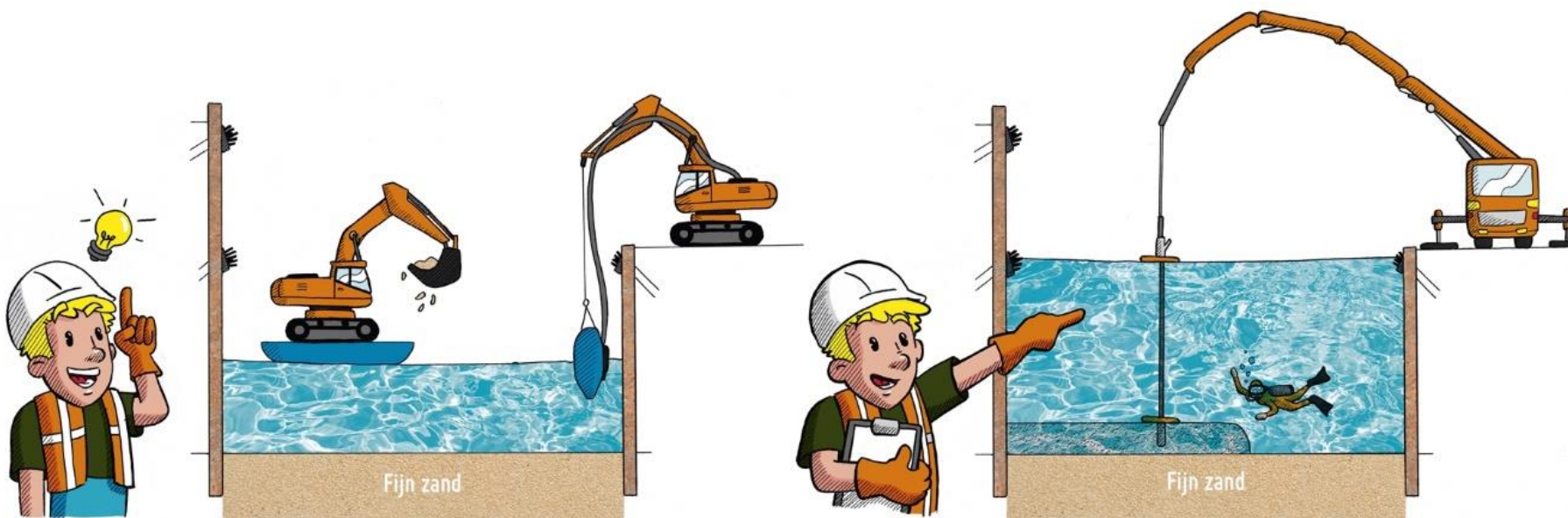

Meten is weten!

Tijdens het afgraven, monitoren we continu de grondwaterstanden in de omgeving. Als het nodig is, pompen we het onttrokken water weer terug in de bodem buiten de bouwkuip. Zo zorgen we er altijd voor dat de grondwaterstand buiten de bouwkuip op peil blijft.

Als we diep genoeg hebben gegraven en het water is weggepompt, kunnen we beton storten.

8. Nat ontgraven

In dit gedeelte is de keileemlaag een stuk minder dik. Hier pompen we het water niet weg, maar graven we de grond nat weg.

We storten een laag onderwaterbeton op de bodem van de bouwkuip. Dit vormt een afsluitende laag. Als het is uitgehard, pompen we het overgebleven water alsnog weg. Duikers houden onder water in de gaten of alles goed verloopt.

9. Deksel bouwkuip

Bijna klaar! We maken drie deksels op de verdiepte ligging. Deze deksels bedekken we uiteindelijk met grond en groen. Deze vormen straks het nieuwe Zuiderplantsoen.

Nu is het tijd voor de finishing touch. We werken de betonelementen mooi af met metselwerk en stenen.

10. Eindresultaat

En zo ziet straks het Zuiderplantsoen er uit!

